L. SECTANI
Q. FIL.

DE TOTA

GRAECULORUM

HUJUS AETATIS

LITERATURA

AD

GAJUM SALMORIUM,

SERMONES QUATUOR.

ACCESSERE AD EORUM DEFENSIONEM QUINTUS ET SEXTUS.

POST EDITIONEM HAGÆ - COMITUM SEXTAM

EDITIO PRIMA.

Augustæ Vind. & Oeniponti.
Apud JOSEPHUM WOLFF,
1764.

EDITOR LECTORI.

P*Rodierant haud ita pridem Genevae quatuor L. Sectani Q. Filii Sermones de* tota Graeculorum hujus aetatis Literatura, *in eos tantum, ut indicat ipse titulus, ab auctore contorti, qui, cum doctrina parum, aut nihil valeant, multum sibi arrogant in Re Literaria, & vano exquisitioris eruditionis obtentu imponere indoctioribus student. Res erat admodum innoxia, & quae nulli displicere deberet, nisi ei, qui sponte vellet de se confiteri. Inventi nihilo minus Literati tres, aut ad summum quatuor, qui irrogatam sibi injuriam credidere; quasi in eos unice convenirent, quas dixi, Satyrae, nec praeter ipsos alii uspiam Graeculi invenirentur. Eo prorupit hominum impudentia, ut ad arma palam conclamaverint, & L. Sectano, veluti hosti publico politioris Literaturae,*

raturae, bellum internecinum indixerint. Fatuus quaerebatur, qui prior vellet in aciem prodire & unum se pro communi Graeculorum dignitate opponere. Nec diu quaesitus frustra. Extitit Cesellius nescio quis, qui contra Latinas satyras Italicos aliquot versiculos, eosque ineptissimos, foedissimosque deprompsit. Qua in re illud etiam peccavit enormiter, quod vana suspicione auctus, sub L. Sectani nomine duos latere existimavit egregios Jesuitas, Pompejum Venturium, *&* Hieronymum Lagomarsinum, *in eosque tanquam criminis manifesti convictos & in ipsam Societatem nihil tale promeritam, quot quot potuit convicia furentis more jactavit. Pupugit ea res non mediocriter L. Sectanum, qui videret in malam partem accepta, quae ipse optima mente, & sine ulla animi perversitate conscripserat. Doluit praeterea praeclarissimis Viris fraudi verti, quae ipsis ne scientibus quidem facta essent.*

Quare

Quare, ut facti rationem redderet, simul ut innocentium famam, si quid imminuta apud vulgus esset, redintegraret, addidit prioribus Sermonibus quintum, quo mentem suam prolixius explicans, nullum relinquebat dubitandi locum, quin de sola Graeculorum natione vellet intelligi. Verum, ut difficile est, ambitiosis praesertim, & de se magnifice sentientibus, conceptam semel opinionem deponere, id quoque illi, quod debuerat non modo crimen omne, sed etiam criminis suspicionem diluere, in deteriorem partem interpretantur; illa etiam re, credo, efferati majorem in modum, quod viderent L. Sectanum miro ubique plausu, & secundissima approbatione ab Eruditis exceptum. Itaque haud multo post ecce tibi, sub Thymoieontis nomine, probrosissima in lucem educitur Menippea, Carmen male Latinum, in quo maledicta omnia congesta sunt, aut vulgata hactenus, aut deinceps vulganda adversus Jesuitas: Perinde quasi id ageretur, quales Je-

ſuitae exiſtimandi ſint, cum Sectani Sermonibus erat reſpondendum. Quid ad haec L. Sectanus? Sextum denique Sermonem deproperat, quo controverſiae totius initia, progreſſuſque poëtice exequutus, ſatis oſtendit nolle ſe amplius cum hujuſmodi furioſis rem habere, qui defenſionis ſuae praeſidium omne in jurgiis, & contumeliis puerorum more collocaverint. Haec ego Te, amice Lector, praemonitum volui, ut, quae lecturus es, facilius percipias: Nec dubito, quin boni ſis conſulturus, quod hos ego Sermones laudatiſſimos ſimul conjungere, ac denuo publici juris facere conſtituerim; cum praeſertim priora exemplaria jam nulla fere ſint, & mirifice ab omnibus expetantur. Vale.

SERMO

SERMO PRIMUS.

NON, qualem me, Salmori, paullo ante ſolebas
Adfari, timiduſque verecunduſque, ſed audax,
Arduus, & Duce Ventorum imperioſior adſum.
Heus TU, diſcede ad laevam, pronuſque, rotundam
Tonſuram ut videam (*a*), dic nobis rite ſalutem:
Nec nimis adcede, & paullum ſta gibbus, & ambas
Demitte auriculas, verbiſque precantibus uti
Adſueſce, a veteri ſi quidquam poſcis amico.
Miraris? Rides? atqui non me malus aura
Jupiter adflavit furiali, & ſulphure diro:
Nec lunae ad radium mens eſt emota, nec illuc
Migravit (quod ego ſcierim) pars optima noſtri,
Quo res amiſſae coëunt (*b*); ubi plurima quondam
Inventa eſt liquidi cuſtos ampulla cerebri.
Et valui, & valeo. Quod ſi haec inſania dici

Debet,

(*a*) *Forte is, ad quem ſcribit, Sacerdos eſt, & ſummum verticem tonſum habet Sacerdotum more.*

(*b*) *Notum Ludovici Arioſti commentum de rebus amiſſis in lunam tranſlatis.*

Debet, amabilior nulla eſt Sapientia: malo
Deſipere hoc pacto: fias utcumque beatus,
Optandum ut fias, ſunt & deliria tanti.
Quid cauſae eſt igitur, cur ſim mutatus ab illo,
Qui tecum nuper luſus miſcere ſolebam
Innocuos, tecum & labentes condere ſoles,
Tecum aegri Curas animi partirier? Unde
Tam cita majeſtas? Unde haec frons plena minarum,
Atque ſupercilii nimbus? Fuit ille ferendus
Uſus amicitiae, dum par fortuna ſinebat.
At nunc diſtamus nimium: piget uſque deorſum
Deſpicere, & pumilum vix internoſcere amicum.
pyramis (c) aërio quae vertice celſa minatur
Flaminiae, & dominam deſpectat deſuper Urbem,
Num metam exilem dignatur, mole puſilla
Agrippae ingentes quae ſiſtitur ante Columnas,
Et tenuem praebet betas vendentibus umbram;
Sint quamquam exſectae ſcopulis communibus ambae,
Cognataeque iiſdem Pharaonibus? En etiam Tu
Repis humi, veluti limax, viridiſque lacerta,
Rhetorem agens vernam: manibus Ciceruncului haeret
Semper, & adtritus nocturno, idemque diurno

Polli-

(c) *Sunt duae Pyramides, quarum altera procerrima ad portam Flaminiam ſita eſt, altera perexigua in foro Agrippae.*

Pollice Virgilius; nec quidquam grande minaris
Praeterea, aut istis emergere sordibus audes:
Illa contentus sparta, quod pendeat ore
Grex cirratorum (*d*), Musasque procare Sorores;
Te lenone, velit. Felix, si denique macram
Extuderis Chriam, aut glabro recitanda Puello
Carmina, privato quae rara corona residens
Audiat hemicyclo, & laudet forte unus & alter
Aequior. En merces studiorum, & ventris aquosi,
Pallidulaeque genae! ut Tibi fama domestica plaudat,
Teque breves noscant, admirenturque Penates.
At nos interea, a puppi spirantibus Euris,
Egressi portu, & praeter spatia ultima vecti,
Immensum volucri cymba transnavimus aequor:
Victurique adeo post tetram funeris horam,
Et fato & cineri medium porreximus unguem.
Consulimur, responsa damus: nec Pythia tanto
Concursu est hominum circumstipata, furentem
Cum quateret stimulis unde unde intrusus Apollo.
Denique quam late Doctorum publica se se
Res aperit (quid habet porro haec spatiosius aetas?)
Regnamus, magni princeps Persona Theatri.

Quod-

(*d*) *Forte iste Salmorius, ad quem sermones missi sunt, est Ludimagister.*

Quodque magis mirere, anno non amplius uno,
Et minimo ſudore, & amico abdomine ſalvo,
Hunc apicem, haec nos adtigimus ſubſellia. Tanti
Refert ſcire viam, quae per compendia ducit.
Haec olim intentata, & avis ignota, velut qua
Itur ad auroram, & fuſcos modo Cercopithecos,
Hercule poſthabito: paucos ideo Jovianos,
Paucos Synceros Leo (*e*) computat; unicum & illum,
Ulcera qui juſſit caſtas tractare Camoenas,
Dum vada Benaci dulci Siphilide mulcet.
At nunc, Murrano (*f*) pridem praeeunte Columbo,
Eſt multis inventa. Minus patet Appia, nec tot
Adteritur ſoleis. Fruticantes inde videmus
Fungorum in morem Sapientes: plena Poëtis
Oppida cuncta: Sophos, Oratores, Geometras
Auſoniae fundunt urbes, vicique Latini
Eluvie numqnam ſicca, venaque perenni:
Ut nec (*g*) agonalis videat tot oluſcula Circus,

Ag-

(*e*) *Leonis* X. P. *M. aetatem ſignificat, in qua Jovianus Pontanus, Syncerus Sannazarus, & Fracaſtorius (qui de morbo Gallico ſcripſit) floruerunt.*

(*f*) *Non dubito quin iſte Columbus ſit Dominicus Lazzarinus à Murro.*

(*g*) *In foro agonali, quod Romae eſt ampliſſimum, olera vendi ſolent.*

Aggere nec tanto cinarae cumulentur, ubi asse
Vicenae prostant; nec tot simul Appula muscas
Arva ferant; nec tot vendat mendacia falsi
Institor unguenti; nec tot transmiserit orco
Insontes animas matricula ab usque Diaulus;
Nec tot ad immitem suspiria mittat Alexin
Cardiacus Corydon; nec tot deliria libris
Adsuerit Logicis, Physicis, aliisque Noriscus (*b*):
Quam multos censent haec aurea saecula doctos,
Et statua dignos, immortalique corolla.
Quo minus admiror, si circum pulpita vestra
Area lata patet, rarique in gurgite vasto
Adparent nantes, & nuda ad scamna tonatis;
Atriaque innumeris imberbibus ebullire
Visa prius, nunc moesta silent, & pulvere sordent.
His etiam peiora time: de Gymnade fient
Horrea; quaque sedes nunc Gymnasiarcha Curuli,
Forte olim rubras calcabit Villicus uvas;
Et Cereri, & Baccho cedet Dea Gorgone gaudens.
Nam quis cum possit puros adtingere fontes
Eloquii, & cano Sapientum insidere circo
Bullatus, primaque genas lanugine tinctus,

Non

(*b*) *Scriptorem hunc esse puto ex iis, qui agunt de omnibus rebus, & de quibusdam aliis.*

Non faciat? quis jacturam tam praepetis aevi
Non redimat, postquam curtam expertemque pericli
Monstravere viam Superi, nullique negatur
Hac iter ad laurum, sit quamvis mentis obesae,
Duraque palmari rigeat calvaria lardo?
 Sed ne semper humi jaceas inglorius, & Te
Erectum ut possis peregrinae ostendere famae,
Adcipe jam divinam artem, penitisque medullis
Conde Magisterii leges ex aethere lapsi.
Utitor inde etiam, si quid te scalpturit intus
Gloriola, ingenii merces quae sola diserti.
Sed Rullo (*i*) grates age: Rullo, qui mihi primus
Dux fuit erranti, callem & monstravit amicum,
Discutiensque bonus tenebras, lucem obtulit almam.
Namque ubi me primum longo post tempore vidit,
In teneros ruit amplexus, oculisque minutum
Distillans rorem, & dilutus nectare multo,
Oh nimium infelix, clamat, cui portio vitae
Optima, per vigiles nequidquam insumta lucernas,
Optatam negat usuram, & spem pascit inanem!
Quando erit, ut sapias? Tu te ipse retexere debes,
Quaeque animo increvit, penitus conradere crustam,

Si

(*i*) *Quis sit iste Rullus, incertum. Hic certe primam inter Graeculos personam gerit.*

Si quid amas vulgo ſecerni: dum mala menti
Haerebunt, quadrupes quae ſemina Paedagogus
Inſevit, plenas fruſtra expectabis ariſtas,
Pomaque laudandi ſucci, gratique ſaporis.
Crede mihi, nam me pariter (lugete, Nepotes,
Damnum infandum atrox, auctoris morte piandum)
Credulum, & incauto ſorbentem quidlibet ore,
Decepit miſere, ac duxit per devia Rhetor
Nondum barbatus: cujus me inſcitia tandem
Jejunum, & ſolida fraudatum fruge reliquit;
Quamquam animus ſolers eſſet, patienſque laboris,
Ingeniumque ferax, & non inimicus Apollo.
Oh fruſtra noctes vigilatae! oh perdita vitae
Pars melior! Raro portavi flumina cribro
Nimirum, & ſteriles impreſſi littore ſulcos.
Heic ego: Credo equidem; nam quid condiſcere poſſet
Sinciput hoc aſini ſtudia inter ſacra Minervae?
Ajebam tacitus. Verum damna illa juventae
(Quod bucca majore crepat) reparavimus; illi
Major & impoſita eſt tandem ſtructura ruinae.
DI mihi, DI faciles, quorum ſandalia numquam
Incerabo ſatis, radio fulſere ſereno,
Ut me conligerem, & mentem ad meliora referrem.
Tum praeconceptas penitus dediſcere nugas

Ad-

Adgressus, fulvos lemniscos, bracteolasque
Damnavi, fatuosque sales, & quidquid amarunt
Et pater, & patruus, nati infelicibus annis;
Et totum ejurans nigrae rubiginis aevum,
Vana Magistelli risi praecepta togati.
Post ubi germen id erroris vitiique revulsum est,
Involo in Augustum (*k*) recta; eloquiique fluenta
Ipso e fonte bibo, & pretioso ingurgitor auro.
Jamne vides, quanta se Majestate Vetustas
Explicet illa nitens? Quae sit constantia dictis?
Quam comtae Veneres? seu rostra Orator inundem,
Et torrens rapido volvatur flumine sermo:
Ludere seu malim numeris, gracilique sonare
Pectine, & epotas ructare Aganippidos undas?
Hujus ego laudis soli mihi debitor, & Dis:
Nam, quod jurato vix posses credere testi,
Ipse mihi Dux, ipse viae comes unus: egomet
Me castigabam interdum, mihi saepius aurem
Vellebam, reus idem, ultor, praeceptor, alumnus.
Quod non Ingenio sperandum, & Numine dextro!
O Rulle, o felix & fortunate laboris!
Sic Te Numina ament semper, serventque beatum:

Dic,

(*k*) *Ætas Augusti aurea dicta est, quod sub illud tempus maxima fuerit dignitas Latini sermonis.*

Dic, rogo: quandoquidem primum hoc mihi rere cavendum,
Ne monstrata prius nostros trahat orbita gressus,
Quid faciam? quove ire jubes? quod consilium das?
Rullus ad haec, crispans erectam ad grandia frontem:
Da Tiberi propere, aut flammis, quoscumque solebas
Suspensa ex humeris pera gestare libellos,
Alvum cum trepido tibi nola invisa cieret (*l*)
In mediis audita jocis. Etiamne natabit
Tullius? aut tristi crepitabit Horatius igne?
Ardebitque iterum cum grandi Troia Marone?
Nec pius Aeneas, nec flammam evadet Iulus?
Alvarus absumatur, ait (*m*). Quem das meliorem?
Nam mihi deterior multo, atque obscurior ille (*n*)
Carmine qui Tusco puerum inradiare professus,
Nil praeter risum & sannas huc impetrat usque
Versiculis blaesis, arentibus, & monogrammis,
Quos numquam capias sine sphinge, & dicere Tuscos
Nemo velit, vix Italicos, planeque Sicanos.

Sunt

(*l*) *Scholae adeundae signum, quod pueris aliud agentibus timorem afferre solet.*

(*m*) *Emmanuelis Alvari Grammatica notissima.*

(*n*) *Respexit sine dubio ad Grammaticam Portus Regalis in Italicum sermonem conversam.*

Sunt alii tamen, omnino quos perdere debes;
Scriptores multum insulsi, multumque nocentes.
Quid praestare potest, cunctas qui codice parvo
Stipavit fandi leges, alacremque puellum
Rhetoricam docet ambire, & veste induit alba? (o)
Tolle illum sodes: Unus pro mille Magistris,
Judice me, poterit tibi Cavalcantius esse,
Divinus plane Rhetor, cedroque linendus.
Hunc, si vis, magni facio, inquam: quid tamen, oro,
Quid peccat mundus, nitidusque Colonia (p): cujus
Omnia scita ab Aristotele, & Cicerone revulsa,
Primaevisque aliis, aureo cratere propinant
Consulibus dignam gravitatem; artemque loquendi?
Nil agis, ille refert; & ad haec subtemine Graeco
Est opus, ut Latio valeas intexere filo
Telam admirandam. Romana vocabula frustra
Scrutaris, primos aperit nisi Graecia fontes.
Proxima enim consanguinitas linguam inter utramque
Hoc facit, ut coëant semper: de ventre prioris
Prodiit haec, multumque refert de matre Pelasga,

Estque

(o) *Significat libellum olim valde usitatum, qui inscribitur* Candidatus Rhetoricae.

(p) *Auctor libelli nunc usitatissimi, in quo oratoriae artis elementa traduntur.*

Estque eadem paene ecfigies in dispare vultu.
Laudo consilium, Rulle; & piget, Hercule! nunquam
Vidisse Euripidem, & Graii miracula Socci.
Quandoquidem vero praegnanti fluxit ab alpha
Lingua Remi; cur formosam mihi jungere natam
Non liceat, nisi mater anus consentiat, & ni
Flammeolum taedasque paret? Num nomina rerum
Scire vetor, nisi qua fuerint radice revulsa
Callidus explorem, & genesis mihi tota patescat
Tuberis, & caulis, pulsantis & ilia porri?
Ille etiam sermo vernaculus & popularis (q),
Quem nos edocuit sugentes ubera nutrix
Tuscula, somniferi longa inter taedia lalli,
Ille, inquam, linguae se de matrice Latinae
Natum ait, ut puto scis, aviaque superbit Achaea:
Illum & abortivo tunc fudit adultera partu
Ausonia, hirsutos quom primum amplexa Gelonos,
Braccatosque alios, audire exotica verba, &
Non intellecto didicit parere Tyranno.
Quod tamen indigenae possit Deus esse loquelae

Italus

(q) *En ratiocinium auctoris. Sicuti ex Græca orta est Latina lingua, ita ex Latina orta est Italica: si ergo potes optimè callere Italicam, ignorans Latinam; cur non possis callere Latinam, ignorans Graecam?*

Italus, ut nunquam paradigmata Grammaticorum
Viderit, & Musam non declinaverit; ille
Exemplo esse potest, qui de Tonsore Poëta (*r*)
Furfure in Etrusco censetur idoneus auctor,
Donatus glossa jamdudum & margine lata:
Nec minus exemplo est parvus cum patre bubulco
Pastor, legitimas qui frangit gutture voces,
Dum pecus increpitat, vicinum & cogit ad Arnum.
Mî satis est igitur, possim si promere voces,
Quas Crispus, Liviusque suas non pejeret, & quas
Lividulus censor non ausit rodere: Vocum
Tu genus & proavos primo scrutabere ab ovo,
Si vacat; Aeolas & crucies Doresve licebit,
Scilicet ut spuriae constet tibi vocis origo,
Grande operae pretium: quin, si res postulat, aude
Visere Graecorum attegias, & nomine magno
Gaudentes inopum nidos: ibi plurima disces
Queis fies magnus conducendusque Magister,
Inter & insignes dignissimus incola (*s*) Iones.
Haec ego: sed quoddam in verbis cacosynteton esse

In-

(*r*) *Burchiellus, cum esset Tonsor & indoctus, scripsit* Endecasyllabos, *quos Academici Florentini* della Crusca *minime respuunt.*

(*s*) *Est quædam in conjunctione harum vocum cacophonia Italis satis nota.*

Inclamat Rullus, pia quod faftidiat auris;
Offenfufque malo nafum conrugat odore:
Nec ftomachum tenet; at rubicundam fanguine & igni
Contorquens aciem, & totis pulmonibus ecflans
Fulmineam bilem: Te ne ifto marmore frontis,
Tene ullis herbis, aut ullo poffe juvari
Fomento, egregiam Medici miferantis opem qui
Negligis, & mordes praebentem pharmaca dextram,
Delirans, amens, atque infanabilis aeger?
Ergo apage; & fine rivali placeas tibi, teque
Solus ames: jam non operam fumemus inanem,
Quin placito magis atque magis marcore putrefcas,
Foedaque adulanti detergas ulcera lingua.
Effe verecundum & docilem fuper omnia Alumnum
Praecipio, mollique admittere dogmata cera,
Si rem fanus agit. Viden ut Gallus Cithifufque (t),
Felices animae, & natae laetantibus aftris,
Me dicente filent, & acutis auribus adftant,
Nec tuffire audent, nec deglutire falivam,
Nec nivere oculis? Ideo gratiffima Phoebo
Jam mandunt folia; & quotiens fimul Arcades omnes
Convenere, fedent in prima parte Theatri.

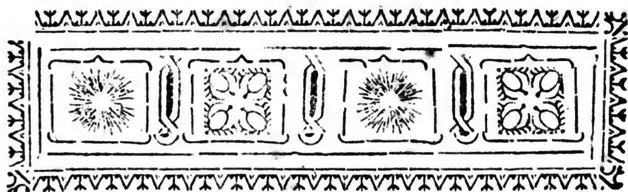
Jam-

(t) *Duos effe arbitror Rulli difcipulos, quos ille ad novum Litteraturae genus inftituat.*

Jamque vale; de me posthac ne quaere: Putabis
Depositum, aut nostros, si mavis, ductum ad Iones.
Sic ait; iratusque, & caeco turbidus aestu,
Multa dolens probrum, & nostrae argumenta phrenesis,
Terga dedit: nec jam ex illo me occidit ut ante
Grandibus adloquiis, laudum & clangore suarum,
Ampullisque meris. Vos me servastis Iones.

SERMO

SERMO SECUNDUS

Sic igitur ſtatuas, Salmori, ex omnibus eſſe hoc
Grande rudimentum, ut vetus & laudata tot annis
Diſcendi ratio nigro carbone notetur,
Nullaque Gymnaſii ſit jam reverentia cani.
Praecipit hoc primum ſectae Bagnarius (a) auctor,
Hoc recitat teneris ante alpha & beta Puellis
Orbilius, mire juvenes formare protervos
Doctus, idem & poſcit jurari a ſimplice turba:
Hoc demum quicumque placet ſibi nomine docti
Poſtulat, atque inter fatalia ducit habendum.
Sic eſt: Emeritos contra ferat arma Magiſtros,
Qui modo vult dici ſapiens: Ex hoſte probari,
Et magnis inimicitiis clareſcere, notum eſt,
Et vetus: Hoc multis aditum patefecit ad aſtra.
Quidni etiam facias? Pronum eſt everſa crepare
Jura, dolo abreptos juvenes, fractam gravitatem
Elo-

(a) *Significatur Dominicus Lazzarinus, contra quem prodiit olim libellus ſic inſcriptus* Bagnarius Paedagogus ad ſcholam revocatus.

Eloquii, fatuis ſpurcata elementa rubricis,
Et totum innumeris vitiatum peſtibus aevum.
Haec quantum potes, ut clamoſum Stentora vincas;
Teſtare intrepidus: ſed & illos ſaepe vocabis
Delicias hominum atque tuas, mediiſque locandos
Divorum Ordinibus, quos quingenteſima vidit
Caelicolis dilecta aetas, purique metalli,
Prima renaſcenti quae praebuit ubera linguae.
Qui vir (*b*), &, oh ſuperi! quantus Victorius! At ne
Naugerium ſpernas. Major ſed Bembus utroque.
Oh ubi Caſtilio, Sadoletus, Molſa, Faërnus!
Varchius addatur, geminuſque Manutius, & qui (*c*)
Propter Caſtalides ad lilia fulva vocatas,
Certavere odiis, quae forte Vatinius ipſe
Diceret immodica. Indiculus tibi proderit horum,
Quos fronte & titulo non eſt res ardua noſſe.
Hos ſolos ſapere, huic auro decedere dices,
Scriptorum quae mox ſucceſſit ahenea proles:
Hos uſque obtrudes laudans per faſque nefaſque.
Hoc bene ſi praeſtas, & frons tibi ſufficit, & vox;
Monſtrari digito multa inter millia tento
Paullatim incipies; tantam & mercabere famam

Exi-

(*b*) *Recenſet hic aliquot Scriptores, qui Saeculo XVI. floruere, quod ſaeculum vulgo dici ſolet quingenteſimum.*

(*c*) *Notum eſt quales inimicitias exercuerint Hannibal Carus, & Caſtelvetrius, ob quamdam cantiunculam, cujus hoc erat initium*: Venite all' ombra de' bei gigli d'oro.

Exiguo hoc pretio, quantam Culicamus (*d*) abactis
Jam saepe Odrysiis, & caudis mille superbus.
Nec tamen intererit, si, quorum nomina laudas,
Scripta male adfectes, geniumque imiteris ineptus.
Si qua tibi Italice scribenda est Concio, non est
Cur sis sollicitus de corpore, luminibusque,
Et numero, & nervis, atque ordine: Summa laboris
Haec tibi erit (*e*), passim ut glomerentur nomine in uno
Tres saltem voces, sed trivolae idemque sonantes;
Semper & extremo respiret pagina verbo.
Hoc satis, ut vetulum dicaris habere saporem
Felicis venae, Galateus & exeat alter (*f*).
Oh Casa, semper adorandum mihi nomen, & unus
Quem paveat merito facundia tota Nepotum:
Agnoscisne istos, qui te patremque ducemque
Saepe vocant, queis nulla placent, nisi rancida verba,
Quae vetat, expungitque usus fandi arbiter, & quae
Tu quoque respueres, credo, hac aetate, reverti

Si

(*d*) *Celeberrimus hac aetate Persarum Imperator, qui ex Turcis (quorum est militare insigne cauda equina) saepe numero triumphavit.*

(*e*) Hoc *maxime curant qui saeculi XVI. stylum inepte aemulantur sermone Italo, ut multa agglomerent epitheta, & verbum substantivum in periodi finem rejiciant.*

(*f*) Titulus *libri de Urbanis officiis, auctore Joanne de la Casa.*

Si posses iterum nostrae ad commercia vitae?
Anne tuus sermo sine succo & sanguine, frigens,
Flaccidus, exanimis, qualem nunc audio? Ubi vis,
Et color, & nitor ille tuus, numerusque per aures
Leniter inlabens, ima & praecordia quaerens?
Sic jam res agitur (*g*). Sententia cognita lippis,
E medio conlecta foro, madidave taberna,
Ducitur in gyrum, quantum vix porticus ambit,
Pro Vaticano quae curvat brachia Petro.
Hinc atque hinc longo cariosa vocabula textu,
Particulis multis consuta, & nexibus uncis,
Aulaea, & telas imitantur versicolores,
Per quas magnifico incessu transire jubetur.
Dum graditur lente, tumidos fricat alter ocellos,
Alter hiat, scapulas est qui contorqueat ambas,
Alternetque natem; ronchissat maxima pars e
Consessu, frontemque plicat: Recitator anhelat
Jam decies, pergit tamen ultra, & stipticus udas
Guttatim ejectat voces: quid denique? Post tot
Circuitus exit, quod *Roma est Tibure major*:
Quippe novum, atque ingens, tanto & conamine dignum.
Volvitur inde parem similis vesica per orbem,

Post

(*g*) *Describitur inanis illa verborum prolixitas, qua Graeculorum orationes laborare solent: allegoria ducta ab solemni pom-*

Poſt alia; extremo donec concludit hiatu,
Dicebam (*b*) Superi! grates: ſed de aggere tanto
Verborum, quota particula eſt, quam tollere velles?
Quantulum & illud erit, quo fias doctior hauſto?
Ut jam pexa nimis, calamiſtro ambuſtaque ſaevo
Pagina, nil praeter fucum, gerraſque meracas
Porrigat, & levibus placitura crepundia Pupis,
Sic operoſa dies inſtat noctesque labori,
Fila trahens retrahenſque, & totam diſſipat alvum,
Caſſibus aëreis ut captet aranea muſcam.
Et tamen hoc bene qui faciat, licet uſque patentes
Adſpiciat fauces, & ronchos audiat, ut qui
Multum dicendo nil conficit; ille Caſinum (*i*)
Suſpendit naſo, poſcitque ut vapulet ingens
Segnerus, & quidquid laudati eſt nominis uſquam,
Nil miſerans proſcribit, habens diſcrimine eodem,
Si purum putumque Caſam, quem diligit unum,
Non oleat: Tantum ille Caſae tamen aequiparandus,
Quantum homini Vervex. Adeo eſt imitatio Summi
Difficilis, Vitium magna exemplaria majus

Sæpe

pompa, qua ven: Sacramentum per porticus Vaticanae Baſilicae quotannis circumfertur.

(*b*) *Hac voce ſuas plerique orationes claudunt.*

(*i*) *Card. Caſinus, & Paulus Segnerus, duo praeſtantes recentis memoriae Oratores.*

Saepe ferunt, si cor desit; minus & mediocri
Crimen ab archetypo communi ducitur usu.
Tunc etiam, natura Parens quom fingere mirum
Aggressa est nimiumque animal (k), quod limite solo
Mentis ab humana distaret imagine, nata est
Scurra ferox, pygas ostendens Simia calvas,
E Mauritano foedissima bellua saltu.
Quorsum haec? Non ut proposito moveare, sed artem
Ut teneas, cujus summa est imponere; nec jam
Virtutem quaeras, vanam virtutis at umbram,
Nam quae Relligio, quom falli gaudeat aetas,
Et pretium referat magni impostura laboris?
Tempus erat, solido quom starent marmore Templa,
Et Thermae, & Circi, & ferientes astra Colossi:
Oebaliam, niveamque Parum, & Nilotica rura
Vertebat cuneis Romanus fossor adactis:
Scilicet ut grandem mons integer iret in urnam,
Unaque dissecto traheretur Pyramis arvo.
At nunc securis eadem prope marmora venis
Multiplicata vides; conciso e rudere quando
Fiunt pagellae (l), quales quom praebet avarus

Par-

(k) *Simia nullum animal homini similius, nullum fortasse deformius.*

(l) *Ars haec incrustandi parietes marmore in subtilissimas quasi laminas secto, nullibi magis quam Romae viget.*

Parmenſem, aut ſiccum natis poſcentibus armum:
Queis apte inter ſe junctis, viſcoque tenaci
Compactis, augentur opes, diſruptaque Galbae
Tibia ſublimem potis eſt veſtire columnam,
Et de dimidio fit nobilis ara Nerone.
Haec tamen artificis laudant mendacia dextrae
Romulidae, & gaudent tunicato pariete, quantum
Si victura iterum ſtarent Capitolia. Tanti eſt
Vana ſuperficies, quom ſolus judicat unguis
Aut oculus. De litterulis quid ſentiat hic, aut
Ille, quibus rectam dederunt bona Numina mentem,
Diſſimulo; ſed plerique ut de marmore, cujus
Nil praeter cruſtam. Felix cui fallere plures
Contigerit! Linguae quid tantum operaris Achaeae,
Diſcendoque bonas conſumis prodigus horas?
Utilis illa quidem; ſed erit ſimulata perinde,
Et rediment longum tibi paucula verba laborem.
Dixeris egregie (*m*), ſi paſſim admiſtus inanes
Inter fabellas intercidat Helleniſmus,
Aut nova, ſed duplex, oriundaque ſtipite Graio
Vocula. Nec tibi jam poſthac ſartago rotunda,
Cyclica dicatur: ſit deinde Ellipticus ovi

Ambi-

(*m*) *Sunt qui Graece ſcientes videri volunt, quod ejus linguae pauculas voces didicerint, quas tertio quoque verbo ſolent exprimere.*

Ambitus: ast Hominem Microcosmi nomine dices:
Tum rivis, avibusque, Poëtarumque procellis,
Pictorum & sylvis, praefiges rite Parergon (*n*),
Quid si Thucydides interdum aut Pindarus ore,
Quid si & Aristophanis νέφελαι & ῥαψῳδία Homeri
Personet? oh quales adsuesces cernere rugas,
Quale audire Sophos! Mirabitur aethere lapsum
Grajugenam Coetus. Minus haeret Villica, nec sic
Ora tenet, quom quartana flagrare Maritum
Sollicitam, lento docet angier hemitritaeo
Verbosus Medicus, longeque ambage petita
Implicat adtonitam. Curtae est prudentia mentis
Laudare ignota, & temere admiranda putare,
Quae bene non capias; sed & haec Prudentia multis
Est hodie, nescire aliquid queis turpe fateri.
  Laudat Aligherium (*o*), & fumantes sulphure bulgas
Maxima pars hominum: quotus est tamen, aurea vatis
Qui sensa, & senium Musae, & mirabile textum,
Et caligantes sacra rubigine gemmas
Tangat acu? Pauci, clara queis lampade pectus

Incen-

(*n*) *Parergon Graeca vox, qua significatur quidquid praeter opus praecipuum vel Pictores, vel Poëtae cudunt, ad augendam operis venustatem.*

(*o*) *Dantes Aligherius divinus Poëta, cujus notissimum est Tartarum in plures, ut ipse ait, Bulgas divisum.*

Incendit, rerumque arcana recludit Apollo.
Oh fatuos! clamare libet. Num provida bulbum
Impoſuit collo natura? aut nobile fruſtra
Erectumque caput dederit, mentemque capacem,
Aethereamque luto mortali adflaverit auram?
Quo vis illa animi? quo particula ab Jove ſummo
Defecta? An pecudes inter, Pyrrhaeque Nepotes
Eſſe aliquid credam, quom plaudit non ſibi notis
Laudator luſcus? Non haec ego deſpiciam, ſed
Nec laudare velim ſanus, ſi me Attalus oret
Supplicibus gazis, aut certet vincere Praetor,
Furvum Tortorem, virgas, ergaſtula, furcam,
Ni faciam, indicens: cujus vel maxima cauſa,
Quod ſum liber homo. Si ſe cognoſceret aeque
Vulgus iners, non tam facilis, nec publica laudis
Mercatura foret: fortaſſe & Graeculus audax,
Quem male vexat honor, famaeque urtica perurit,
Diſrupto jecore innatam egereret caprificum.
Nunc autem Kappas aliquot ſi forte & Jotas
Struxerit, Auſonio damnatas nubere metro;
Semimareſque ſonent, quos vix intelligat ipſe
Qui recitat, verſus; Bene, nequiter, euge, beate!
Oh amor Aonidum! oh rebus decus addite noſtris!
Ferte citi lauros, lauris innectite flores:
Huc, pueri, violas, huc plenis lilia ciſtis
Fundite: nulla Venuſini jam gloria: ſordet

Naſo,

Naſo, & in exſilium tantum non mittitur: ipſi,
Ipſi adeo ſacrae nutant in fronte corollae
Virgilio, atque aliquis divinam Aeneida culpat.
At de Flaminio (*p*), & Cotta, dulcique Rapino,
Fiunt pileoli oenophoris, piperique lacernae,
Aut aliud quiddam putens, quod dicere nolo.
Proh pudor! Interea de noſtro ſcurra ſuperbit
Callidus, & graphice technam ſuccedere gaudens,
Pellis ut ingeſto tumuit quae plumea vento,
Exſilit, inſultat. Quid Rullus? quid caput illud
Plenum Euro Boreaque, Ithacos quod vinceret utres?
Jura Stagiritae (*q*), longum inviolata per aevum,
Ipſe palam damnat, dicique Geometra mavult,
Quam Logicus, quom ſit caudex in utroque. Lycaeum
Cur tamen adcuſat? quae odii ſcintilla? quid eſt, quod
Tortilibus ſyllogiſmos magis anguibus horret,
Semper & argutis commiſſa Triangula quadris
Oſtentat? Promptum eſt Tacqueto (*r*) nempe magiſtro,
Ducere lineolas rectas, & ducere curvas,
Multiplici & flexu ſtruere ancipites labyrinthos;
At fugere incurſans lunata fronte dilemma,
Admotumque gulae nodum, & ſpirare vetantem,

Sol-

(*p*) *Nomina trium illuſtrium Poëtarum.*

(*q*) *Aliud impoſturae genus hodie uſitatiſſimum, damnare Ariſtotelis Philoſophiam.*

(*r*) *Nomen auctoris, qui Geometriae elementa explanavit.*

Solvere difficile eſt. Adde huc, quod myſtica ſigla,
Et magicas illas pueri indoctique figuras
Non capiunt, laudantque tamen; majoraque credunt
Prodigia, ardentes quam quom vomit ore favillas
Ludius, aut agiles varians ſub pixide baccas,
Diſtinet ignavum mirando errore popellum.
Inde etiam tereti lucet ſpectanda tigillo
Aenea Caelorum effigies (s), ubi plurimus Orbis,
Aethereaeque ferae, & graduum diſcrimina; quorum
Si quaeras numerum, digitis percurrere totam
Protinus incipiet decumana cucurbita Rullus.
Inde nitet laevi deterſus pumice quadrans,
Regulaque, clavuſque bipes ducendus in orbem,
Et multum ſudata dioptra, Thiconis & arma
Omnia, non equidem fatuis imponere nata,
Semper & ad plutei dextram vigilare jubentur:
Quae tanto digni Gallus Cithiſuſque magiſtro,
Tamquam ſacra colunt pavidi, metuuntque profana
Adtrectare manu: At ſi quando Rullus ahenas
Cum ſtridore rotas impellit, & horridus haeret
Cuſpide ſuſpenſa; tremere ambo pallidiores
Et cinere & buxo: caſurum concuti ab imo

Quip-

(s) *Sphaera, quae dicitur armillaris, aliaque inſtrumenta Mathematica Græculo ſermone familiaria, ad oſtentandam hujus ſcientiae peritiam.*

Quippe timent orbem, & Caeli convexa labare,
Percutiuntque ſinum palmis, & Numen adorant.
Artibus his aſinos capies, cerebrique minores
Tu quoque, perpetuo quorum celebrabere bombo,
Quam late genus hoc citra Alpes regnat & ultra.
Quin properas igitur potioribus addere libris
Euclidem? Satis eſt, ſi magna vocabula diſcas;
Et diagonales, tangentes, atque ſecantes,
Priſma, parallelas, rhombos, polygona, cylindros
Uſque crepes. Si te piget hujus, diſce papyrum
(Momenti exigui res eſt) variare figuris,
Quas modo ſi demas, nemo ſophus audiet umquam.
Pneumaticum calamo (*t*), Boyle quem condidit olim,
Pinge tholum: rapidis nec diſſocianda caballis
Aera cava, inter quae medius non permeat aër;
Deſcribes & inaequalem ſiphona, tuboſque
Multiplices, cluſo doctos ſignare liquore
Temperiem, aeſtatiſque vices, ſummumque decembrem.
Quae tu cuncta notis paſſim diſtincta, bacillo
Monſtrabis longo, cauſſaſque & nomina dices,
Blandimentum ingens bibulis facturus ephebis.
Materiam vero, ac formam, ramoſque comantes

Por-

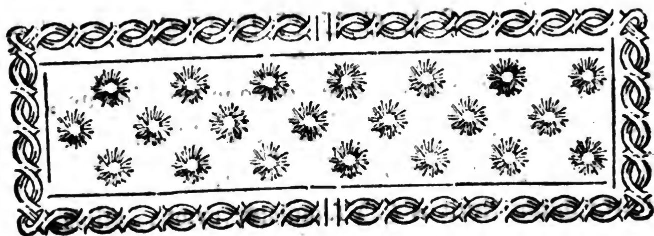
(*t*) *Indicantur aliqua experimenta circa aëris pondus & elaterium.*

Porphyrii, veterum Canones quoque Stoicidarum,
Socraticamque vetuſtatem, majore cachinno
Excipies, quam mentiti triſcurria naſi,
Aurea quom Nuribus (*v*) ſamulatur cymba Latinis
Per ſiccum gradiens, & Bacchanalia fervent.
Quid facias? jubet hoc aetas, & Gallia victrix (*x*).

(*v*) *Reſpexit Poëta ad currus uaviculis quam ſimillimos, quibus Romanæ Matronæ vehi ſolent per Bacchanalia.*

(*x*) *Ita nempe fert rerum novarum ſtudium, quod in Gallia maxime viget.*

SERMO TERTIUS.

Quis mihi nunc autem tinnitus percutit aures?
Denuo Rullus adeſt; & tintinnabula forte
Obtinuit, miſero jampridem debita collo.
Papae! Centenis ſtrident marſupia nummis (a).
Unde haec ubertas? Nec enim patrimonia tota
Diſtrahere optanti tantum daret Haſta peculi.
Sis ſalvus, Rulle, & proſit, nummatus abunde
Quod, ni fallor, ades. Sed non vulgaria ſunt haec,
Non, inquit, noto percuſſa numiſmata praelo,
Quod tu rere. Habeat ſibi talia dives avarus,
Et cui ſorte datum eſt. Nobis virtutis amica
Aera placent, & quae doctrinae fida miniſtrent.
Mirum eſt quod narras; adcendis & illa videre
Ut cupiam: profer, ſodes, Facio imo libenter.
Nec mora: bis centum exeſi fragmenta metalli
Pellicula inverſa depromit, & incipit: Haec eſt
Aureli facies: Procurrens adſpice mentum,
Horrentemque pilis barbam. Heic galeata ſuperbit
Ro-

(a) *Antiquiora numiſmata aliud eruditionis caput, quo etiam male utitur Rullus, ad captandam litteraturae famam.*

Roma: vides praelongam haſtam, criſtaſque minaces?
Quae tamen haec, nudas monſtrat quae turgida mammas?
Auguſti Neptem agnoſco, matremque Neronis.
Infelix mater! ſua quam maleſuada volentem
Perdidit ambitio, & regnandi dira cupido.
En tibi cum Nato ſculptus nitet Emptor Olynthi (*b*).
Quid melius, ſuperi! nullas huic comparo gemmas;
Oſculor & Graia contuſam incude monetam.
Huc jam flecte acies.... Satis ohe: quo, bone, tendis?
Quiddam habeo quod agam, & non eſt mora libera nobis.
Dic mage, quid totum hoc congeſti conferat aeris,
Quom tibi reticulum panis, vinique trientem
Caupones opici renuant praebere roganti,
Triplex legitimo niſi fulgeat aſſe corona (*c*)?
Et pane & vino melior doctrina. Ita ſane:
Dic ergo, quae cum vetulis cognatio nummis
Sit modo doctrinae? Sapientum ex ordine nullum (*d*)
Invenies hodie, inquit, in hoc qui pulvere multum

Non

(*b*) *Philippus Alexandri Magni pater, qui Olynthum Thraciae urbem auro maluit expugnare quam ferro.*

(*c*) *Triplex Corona, quam Triregnum vulgus appellat, inſigne eſt Pontificiae monetae.*

(*d*) *Vide quid reſpondeat Rullus, atque intelliges, non numiſmatum cognitionem, quae utiliſſima eſt, ſed hujus cognitionis ſimulationem hic derideri.*

Non ſudet. Credo: quid poſtea? Pluris emuntur
Hae modo relliquiae, & veterum monumenta Quiritum,
Quam librale aurum, rigidaeque a Mentore lances.
Credo iterum; verum quid conficis? Omnia cernes
Muſaea, ingentes Regum quoque Pinacothecas,
Aucta numiſmatibus, ſpiſſis quae didita cellis,
Grandia defendunt e laevi ſcrinia buxo,
Lubrica ne ſubeat muſca, aut pulviſculus audax
Laedat honoratos vultus, doctamque ſenectam.
Audis, Salmori, haec, & rides? ſanior eſſes,
Pendere ſi velles aliquid; quom poſſit ahenam
Vendere doctrinam Laterani vinitor agri, (*e*)
Quiſquis & incurvo ſubigit Latia arva ligone.
Oh factum male! quod ſero haec ſapientia caecis
Emerſit ſcrobibus, prudentis munere marrae.
Oh aetas miſeranda Patrum! quom talia ſoli
Curabant monumenta Fabri, tantoque metallo
Vaſcula fiebant, pelves, craſsique lebetes,
Plurimus & tumidas migrabat Caeſar in ollas.
Haec tu ne pereant cave; (*f*) ſed nec ſperne lucernas,

Fictilia

(*e*) *Vetuſta numiſmata ſaepiſſime à foſſoribus in agro Romano reperiuntur.*

(*f*) *Non ſolum numiſmata, ſed quaelibet antiquitatis fragmenta conquirunt diligenter Graeculi, ut fuccum faciant.*

Fictilia & vasa, & sacras Dis manibus urnas,
Poculaque, & patinas, muscosae & fragmina **Trullae**;
Consule quae scripto senuit, gypsoque notata.
Quid plura? antiqui nec Consulis excrementum
Abiicies, si forte viae inter rudera sacrae
Tale quid existat; vitrea sed pixide stercus
Servabis caute, lasano quod putruit olim
Forte Corinthiaco: & certe vestigia odoris
Magni servat adhuc, solerti judice naso.
Denique quidquid erit defossis forte sepulchris
Inventum; saxa in primis, quae in funere acerbo
Natorum moesti tumulo imposuere Parentes,
Et quae libertis libertabusque Latinus
Rite inscripsit Eques privati in cespite fundi;
Accipies veluti simulacrum Palladis axe
Demissum, inque domus adyto interiore locabis.
Felix, paullatim si maxima crescat apud Te
Ex aere, argilla, vel marmore Presbyotheca,
Advena lustratae quam post Sacraria Romae
Gestiat adspicere, & Pubes studiosa frequentet.
Tum super his quaecumque voles narrare licebit:
Vera an falsa, reus nullo sub judice fies;
Dum rigeat vultus, dum vox non haereat unquam,
Fingere & intrepide discas (g), Frontone Magistro.

Non

(g) *Non dubito quin iste Fronto sit unus aliquis ex impudentioribus Impostoribus.*

Non ego propterea veto te conquirere libros (h),
Quos membrana tegit, doctaeque volumina chartae.
Quin age, & hoc etiam tot demum fraudibus adde,
Ut tibi Scriptorum pateat longissimus ordo.
Utile & hoc multis: sed enim delectus habendus,
Curandumque prius, ne cui pittacia desint
Aurata, ut minio niteant hinc inde rubello
Chartarum limbi, nullusque ex ordine peccet,
Et serie in tota mensura sit omnibus una.
Nec minimum intererit, quo tempore prodierint, quo
Impressore: Unum renues mutare trecentis,
Pagina si Junctam (i) referat tibi prima vel Aldum,
Fumida sit quamquam, & tineis erosa papyrus.
Dicet idem, & melius fortasse Cuminius (k): Esto;
At nunc venantur prisca exemplaria docti,
Et potiora typis ducunt chirographa, quorum
Vix longo exprimitur tormento syllaba verax.
Num tecum nugor? num non haec serius aio?

Quot

(h) *Alia Graeculorum fraus in copia, & delectu librorum.*

(i) *Celebres saeculo XVI. librorum Impressores.*

(k) *Diligentissimus Patavii nostra aetate Typographus.*

Quot modo Calliphanes video (*l*), queis magna librorum
Congeries praeſtat tantum hoc, ut Bardocucullis
Imponant pulchre, & vana ambitione ferantur!
Multos Rullus habet, conquiſitoſque libellos.
Quid tum, ſi totos dormire jubentur in annos
Pulvere conſperſi, & praebent convivia blattis;
Ipſe autem praeter titulos nil adtigit unquam?
Sed facito adtingat: duro de ſubere cortex,
Dum legit, obſiſtit miſero, ingeniumque bilibre.
Attamen, ut facile indocti capiuntur, Olympo
Copia librorum, tegumentaque Gallica Rullum
Impoſuere. Putat tam ſtultum nemo, coëmpta
Cui fuerit magno nil profectura ſupellex:
Et vero prodeſt, dum veram excuſat inani
Cortice doctrinam, tantumdem & gignit honoris.
Tu tamen ut captes aliena volumina ſemper,
Quae tua ſunt tantum adquiſito jure tenendi,
Aude aliquid majus (*m*): victuris inſere chartis
Nomen, & extremis volvenda nepotibus olim
Vindicet a tumulo quoque te membrana ſuperſtes.

Cur

(*l*) *Meminit Athenaeus cujuſdam Calliphanis, qui cum eſſet infantiſſimus, tamen collectis apud ſe illuſtriorum Poëtarum carminibus, Poëtae famam aucupabatur.*

(*m*) *Libros ſcribere, & typis edere, argumentum doctrinae fallax, ſed magni apud vulgus momenti, eoque Graeculis non contemnendum.*

Cur tu non facias, quod nunc ſibi quiſque licere
Non dubitat? Tibi Praela gement Hollandica, ſi vis;
Aeternoſque dabunt ventura in ſaecula partus.
Vix natum excipient te armamentaria Sacrae
Palladis, atque inter pretioſa ſilentia tutus,
Annoſorum hominum pulchro ſudore madentum
Concilio intereris. Te callidus ambiet ultro
Inſtitor argutae mercis, doctiſque columnis
Praefiget longe ſpectandum, ubi marmore trunco
Paſquinus riget (*n*), & Procerum mala gaudia turbat,
Scommate Romano; & ſaevis metuendus Iambis.
Te Juvenes avidi, Te poſt convivia crudus
Patricius leget; & reſidis faſtidia vinces,
Pulvilloque comes fortaſſe cubabis eodem.
Denique, quod ſummum eſt, quod ſpectat Gallius unum,
Dum ſcribit toties (*o*), & opuſcula computat annis,
Aureolos multos, ſi DIs placet, inde parabis,
Remque tuam tacite augebis. Quid quaeris? eodem
Fomento geminum cordis ſanabitur ulcus,
Ambitio fervens, & habendi ſacra cupido.

Omne

(*n*) *Ad Paſquini forum frequentes ſunt Bibliopolarum tabernae. Paſquino autem tribuuntur maledicta omnia, quae contra viros Principes per urbem diſſeminantur.*

(*o*) *Notatum invenio ab auctore, quod iſte Gallius (quicunque demum ſit) cum numeraret vitae annos ſexaginta, totidem ediderat diverſi argumenti opuſcula.*

Omne tulit punctum, me Judice, scriptor egenus;
Haec duo qui junxit, posuitque in foenore laudem.
Adnuis? at primum, quae sit magis apta placere,
Materiam sume, & paulisper temporis hujus
Ingenio indulge: certa est fiducia plausus,
Si critices aliquid promas (*p*). Tam mellea Siren
Nulla modo est, velut Historiae censura prioris,
Omnia quae miscet, tenebrisque involvit opacis.
Immane est quantum campo se jactet in isto,
Cui cor dulciculae prurit tentigine laudis:
Volvitur huc illuc, ut setas quaerat in ovo (*q*),
Lictorum similis, dubiam dum forte tabernam
Certatim excutiunt, & tela Ligustica quaerunt,
Furtivumque salem, aut vetita de incude Philippos.
(*r*) Nec si longa fides, multos servata per annos,
Commendet quiddam, & veluti inter sacra reponat,
Abstinet: annorum nulla est reverentia centum,
Quamquam Pragmatici laeso de Jure querantur;
Facta-

(*p*) *Ars critica nunc in maximo apud eruditos pretio. Hac immane quantum abutuntur Graeculi.*

(*q*) *Est adagium Italicum* Carcare il pel nell' uovo.

(*r*) *Reprehendit eorum temeritatem, qui, ut doctrinae famam aucupentur, rebus omnibus fidem abrogant, & illis etiam, quas Mortales plerique semper pro certis habuere: quod semidocti aliqui hodie faciunt, & sane confidenter.*

Factaque, consensu majorum hucusque probata,
Inter fabellas migrare jubentur aniles.
Tene, o sancte Faber, prima vernasse Juventa (s),
Quom Jessaea tibi sese Virguncula junxit?
Omnes reclamant Tabulae: vetulum mihi nutrix
Descripsit puero, si rite audita recordor:
Omnibus est eadem vox, & sententia concors,
Jam tum (t) quom Solymis, metuunt qui Sabbata, pulsi.
Nil refert; totum hoc non pendit Gallius hilum,
Si desunt monumenta oculo subjecta fideli,
Et palpanda manu. Communis opinio tanti
Non est, ut fatuo quae conjectura cerebro
Nascitur. Hoc tu jure ullum adventasse negabis
Hesperium ad Baetim Zebedaeo de patre natum,
Ut multum obsistant, atque indignentur Iberi.
Nec Constantini scabiem lustralibus undis
Detersam, & Sacris permissam Regibus Urbem,
Monstratumque Polo Vexillum, impune relinques.
Cerdones isthaec credant, Puerique Fabrorum,
Quique locant humeros; omnis muliercula demum,

Quae

(s) *Est qui neget S. Josephum fuisse aetate provectum, cum illi nupsit B. Virgo: sed qualescunque conjecturae minus persuadent, quam communis hominum opinio, qui semper aliter judicavere. Idem sentire videtur Poëta de S. Jacobi in Hispanias adventu, aliisque pluribus, quae infra enumerat.*

(t) *Jam inde ab excidio Urbis Hierosolymitanae, cum Judaei in exilium acti.*

Quae nescit legere, & nulli est addicta Togato.
Te ridere decet quidquid sibi finxit avorum
Credula simplicitas. Hoc est modo scire aliquid plus
Quam vulgus, supraque assurgere vertice toto.
Unde tamen tam multa simul deliria possum
Consuere, ut non exiguus liber exeat? Audi (v).
Sunt hodie libri, ut muliebria corpora, quae dum
Conclavi neglecta suo, atque inculta morantur,
Macra videbuntur, brevibusque simillima sardis.
Fac tectis prodire eadem, spectanda per urbem;
Non eadem forma est: nam cum peronibus altis
Incubuere pedes; quom tot redimicula frontem
Aedificant, circum & vestis sinuosa tumescit,
praegnantem artifici defendens turbine ventrem;
Protinus augetur species, majorque videri,
Atque alia: Ingentes una implet Faemina postes,
Angustatque viam, magnos imitata Elephantos,
Aut Orcam, per aquas vasta se mole ferentem.
Non, quidquid libro adgeritur, liber est. Superabit
Gallius haud Phaedrum, nimia farragine dempta,
Defectisque supervacuis. Pars magna libelli,
Protinus a titulo, cum Maecenate peribit,

Cujus

(v) *Unde spissiores saepe fingantur libri, caetera inepti, & nullius succi.*

Cujus in egregias laudes, atque inclyta eundum
Facta Patrum plenis velis. Tum lector amicis
Interpellandus verbis (*x*): *Extorsit Opellam*
Vir Princeps, & amicorum mihi maximus: Aegre
Invitusque fero donari luce: volentem
Perficere inceptum, limaque diutius uti,
Defecit tempus; graviores otia curae
Invidere: Piget properanti falce dolatum
Edere opus, subcisivis quod scripsimus horis
Cessantes, tantum ut privata in sorte lateret:
Plura tamen sunt, quae nulli explorata Priorum,
Nequidquam tentata, & adhuc incognita, primus
Expedio *dictis: In publica commoda nemo*
Dexterius rem tractavit. Sic deinde sequere,
Grandia post habito adspergens promissa pudore.
Haec dum praefaris multus jam pagina fluxit
Plurima per digitos. Quid postea? nec locus hic est
Incipere. Anne tibi nolent impendere paucos
Versiculos, qui nil renuunt laudare Poëtae,
Dummodo clarescant, libroque legantur in omni?
Hoc ergo spatium teneant Titus (*y*), Albius, Hirrus,
Corvinusque tumens, adsentatorque Sabinus,

Nat-

(*x*) *Haec, aut similia suis praefigere libris solent inepti scriptores.*

(*y*) *Triobolarium Poëtarum nomina.*

Nattaque, Liboriusque ecfrons, similisque farinae
Centum alii, Myopum pecus, & venalia corda.
Omnes ingenium Auctoris mirentur & artem,
Dicendique venustatem. Super omnia acutam
Desinat in caudam quodvis Epigramma: Catenae
Nectantur Fatis (z), juguletur Parca, rigescat
Invidia, incolumes habeant nec saecula dentes,
Si libet, ut tantae monumentum nobile mentis
Nesciat interitum, nullaque aetate senescat.
Nec tibi non aliquot pagellas auferat Index,
Qui citet emptorum nomen patriamque bonorum,
Queis sua cudendo conlata est symbola libro.
Sic sensim tibi crescet opus, totoque libello
Adpendix jam major erit. Sed & altera cedet
Utilitas; quod Lector ubi pervenerit usque huc,
Nil ultra volet. Ignarus quid deinde sequatur,
Jam negat esse aliquid melius, juratque per aures
Ipse suas, & Amalthaeae per cornua caprae,
Haud aliam cervice Jovis potuisse Minervam
Nascier, huic patrem divinum sinciput esse.
Sed quis pejerat hoc? Non Muratorius hercle (aa),
Masse-

(z) *Haec aut similia ferme continent versiculi, quos inepti laudatores alienis libris praefigunt.*

(aa) *Eximii hujus temporis Litterati Antonius Muratorius,*

Maffejusve, & Averanius, non qui Calepinum
Restituit nuper. Plenissima pectora recti,
Nec tentanda dolis, nec conrumpenda favore,
Secernunt aliena tuis: examine pendunt
Aequo te, &, quanti sis, taxant: mitte fabam albam
Sperare immeritus: Non vincent mille Poëtae
Cornicines dominae suffragia libera vocis.
Proh facinus! raro quod jam natura noverca
Dat tales animas, & corvis rarius albis.
Nam modo cui tantum est animi? Per mutua certant
Officia, inque vicem laudant, laudantur & Idem,
Inter se tacito conjuncti foedere multi,
Alterius faciem quamvis non viderit alter.
Nominat Umbricium Memnon: Post tempore parvo
Umbricii in libro fit mentio Memnonis, & par
Redditur. Ad superos Juvenem Silvanus Ulyssem (bb),
Evehit; Etruscum laudat Murranus Homerum.
Sic asinos videas costas conjungere costis,
Officioque pari se ultro citroque fricare,

Quod

rius, Scipio Maffejus, Josephus Averanius, Jacobus Facciolatus.

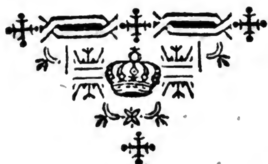
(bb) Horum alter edidit Tragoediam quae inscribitur Ulysses adolescens: *alter Homerum ex Graeca in Italicam linguam convertit: Ambo se mutuo, & satis liberaliter laudant.*

Quod neuter faceret, fructus nisi mutuus esset.
Ulterius ventum est. Tacitum sub laudibus uncum
Littera adulatrix quondam gestare solebat:
Captabat timide tunc laus meritoria laudem,
Quosque dabat plausus, sponte excipiebat eosdem.
At nunc incepit non dissimulanter agi res:
Hoc unum per amicitiae venerabile nomen
Postulat, a magno ambitiosus scriptor amico
Laudari: exclusus pudor est: it crebra reditque,
Semper & immeritas mendicat epistola laudes.
Quid faciat populus, qui nescit talia? credit
More suo; magnumque nefas, & morte piandum
Esse putat, si forte horum neglexeris unum,
Quem magni facit, & stellis paene inserit alter.
Quod si aliquis, sola qui se virtute tuetur,
Qui neque mentiri vult, nec mendacia ferre,
Paullum intercedat, foedaeque ad scamna latrinae
Laudatum pariter laudatoremque releget;
Provocat utrumque, & populares nescius iras
In caput ipse suum arcessit. Plus creditur illis
Pluribus, & junctis pro se pugnantibus armis.
Invidus aut rudis est, qui fluctibus ire secundis
Respuit: Hunc tota premit eluvione fluentum.
Hoc est, quod plerique silent, mordentque labellum,

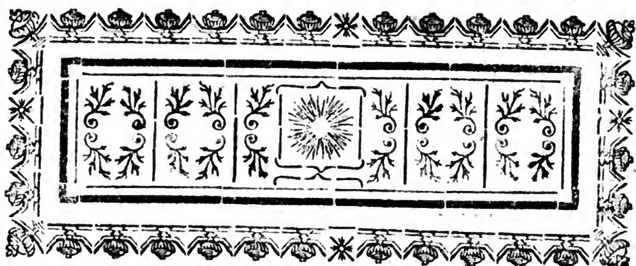
Quom

Quom levis excipitur tanto clamore Norifcus (cc),
Quanto olim domito rediens Nifaeus ab Indo.
Otia amant ifti, Divom quae maxima dona,
Totaque fecuro malunt dormire cadurco
Sabbata, quam bellum emotis indicere vefpis.
Quo magis admiror fortes animi ac generofos,
Queis tolerabilius dulces amittere fomnos,
Quam libertatem. Vigilare ac femper in armis
Vivere, fit quamquam non una timenda cicatrix,
Pulchrum & honoratum eft. Da tales, da modo Brutos,
Jupiter, in re Palladia, qui ferre Tyrannos
Imperiumque pati nolint, aut ambitioni
Conjuratorum Capitum fervire tacendo.

(cc) *Infigniter ineptum effe oportet hunc Norifcum, cujus etiam meminit Poëta in Ser. I. Quis lateat fub hoc nomine, divinare non aufim.*

SERMO

SERMO QUARTUS.

ET jam multa dedi, quae Te servata disertum
Efficient alias si te excutis, ante Cicadas (*a*),
Aut etiam citius. Quid jam causabere post haec,
Si me non audis? non te sudore perenni
Diffluere, aut placitos jubeo intermittere somnos,
Aegre & anhelare, aut pulmones perdere lenta
Tabe: Velis tantum: & peream, nisi ferre secundas
Doctorum in Regno, fieri merearis & Archon (*b*)
Protinus a Rullo. Non ingenio atque labore
Res haec poscit agi, sed firmo pectore, & ore
Roboreo. Fuit haec olim dementia, libros
Nocturna versare manu, versare diurna,
Multum olei, multum consumere nobiliorum
Spirituum, & studio canos demittere in uno.

At

(*a*) *Id est ante aliam aestatem, quae per cicadas significatur.*

(*b*) *Forte respexit Poëta ad archontas, de quibus Muratorius in sua litteraria Republica.*

At nunc in facili labor est. Huc denique tota
Evasit novitas, ut vix exercita gleba
Det frugem immensam, atque omnis ferat omnia tellus.
Erravere Patres, fateor; verumtamen illi
Magna reliquerunt post se vestigia, molli
Non tentanda pede. In mediis erroribus ausum
Miror honoratum, & grandem prodentia mentem
Peccata, ut bardo nec sic peccare liceret
Conanti. Sed jam facta est impervia nulli
Semita doctrinae: cunctos impune Togatos
Provocat audaci cirratulus ore Cinaedus:
Et calathos inter teretisque volumina fusi,
Aemula Petrachae, tumidoque inimica Marino,
Digerit egregios Poppea Poëtria versus.
Attamen exspecto, si quem mihi det Chiabreram (c),
Si quem Torquatum, jam tot foecunda Poëtis
Haec aetas: saltem Filicaia, aut denuo (d) fidus
Exsistat Pastor. Nam quid Magnatibus illis
Hactenus obponat? Bertoldum credo (e). Sed isthaec
Missa face: Eximii Frugonius (f), & Barufaldus,

Rhe-

(c) *Insignes Poëtae saeculi superioris.*

(d) *Titulus Fabulae Pastoralis apud Italos notissimae.*

(e) *Ita inscribitur Poëma nuper Bononiae editum, & à multis praeclaris viris conjuncto studio concinnatum.*

(f) *Poëtae hujus temporis spectatissimi.*

Rhedius, & Gregis Arcadici qui praesidet arvis
Philacidas (g), atque his non Jortiguerrius impar:
Adde Metastasium, grandi qui carmine scenas
Personat Italicas: Adde hunc, cui maxima laurum
Roma dedit (h): sed nec talem te fingere nuper
Institui, modici nec res est ista laboris:
Hos longe sequere, & vestigia pronus adora.
Altera Doctorum est, & maxima turba, superbam
Quae facit aetatem, doctrinae infesta priori,
Omnia contemnens, nisi se, saeclumque Leonis.
His ego Te comitem adscribo, ni obsistis, & unum
De multis facio, Pindi qui Fata gubernant.
Angeris, ut video, infelix: Me ne, inquis, inanem
Sumere virtutis larvam, virtute relicta?
Decipiam multos, non me: sub imagine falsa
Cognitus ipse mihi absolvar, me judice, numquam,
Socordemque animum semper mens conscia fraudis
Arguet. Ah! miseror; nec qua ratione revellam
Hunc tibi scirpiculum invenio. Vis denique verum
Eloquar, abjectis phaleris? Sed pronus in aurem

Hoc

(g) *Franciscus Lorenzinus Arcadiae custos generalis, Arcadico nomine Philacidas.*

(h) *Eques Bernardinus Perfetti Senensis in Capitolio laurea Apollinari donatus anno* 1725.

Hoc tibi committo, & cave ne cui dixeris unquam.
Id cruciat quoque me: ut multum mihi blandiar, haeret
Scrupulus hic cordi infixus; nam sentio, quam sim
Exiguus, famaque minor, si nominis usquam est
Umbra mei. Quantum est ideo, quod lusimus orsu
In primo Satyrae, postrema hac parte recanto
Ex animo; positaque Thrasonis imagine, reddo
Me mihi, & antiquum sisto tibi laetus amicum.
  Novi artes, novi simulandi nomina, quae me
Edocuit Rullus longo jam cognitus usu:
At vero esse aliquem, qui det sibi verba, sibique
Callidus imponat; quippe id mirabile dictu est,
Nec scio, qui fieri possit; quamquam mihi Rullus
Cognitus, intentoque diu observatus ocello.
Atqui hoc Rullus habet, nimium sibi credulus ipsi,
Seque met, arcanum quod non scrutabile, fallens.
Nam postquam semel inquit, *Ego sum magnus Apollo*,
Id sancte credit, nec dicere sacramentum
Ambigit. Anne Jocor? quid nuper dixerit audi (*i*).
Nescio quis minime simplex, & mentis iniquae,
Ex Rullo quaerit: num quem toto Orbe putaret
Esse virum, tanta qui cognitione maderet,

Et

(*i*) *Duo quae hic narrantur, non sunt auctoris commenta, sed re ipsa contigisse audio.*

Et ſecum ingenio poſſet certare. Quid ille?
Componit primum ſe, cunctatuſque parumper,
(Verum, ut habet, narro): *Fortaſſe*, ait, *unus & alter*,
Haud equidem abnuerim, re plus excellit in una:
At peream, ſi quis felicius attigit omnes,
Et genere ex omni ſtudiorum altior uſquam eſt.
Sic ille abſque joco. Anne aliquid majoris abollae?
Non ſperas: tamen eſt. Aderant certare parati
Conſeſſu in magno multi variique cuculli,
Ut ſolet. Exſiſtunt Pueri jam diribitores,
Sparguntur toto lata exemplaria circo.
Rullus in his chartam evolvit: tum fixus in uno
Obtutu, caperat frontem, naſumque ſubinde
Cenſorem ducens, Phyſicae capita omnia luſtrat.
Vitali (*k*) naſci muſcas referebat ab ovo
Pagina. Rullus ad haec vocem non continet; at ſe
In latus obvertens, Etiam ne, ait, hoc recoqui, quod
Pridem ego compoſui, pro re non pauca locutus,
Judicioque dato? Mirum id, minimeque ferendum
Quippe videbatur ſtulto, quod ſtaret, ut ante
Cauſſa vetus, Rullo Diſceptatore dirempta.
Jamne vides, quantum placeat ſibi? quam ſibi plaudat?

Qua-

(*k*) **Titulus** ***quaeſtionis, quae in ſchola Peripatetica tractari ſolet.***

Qualem ſe fingat? Felix, qui gaudia potat
Omnia doctrinae, nulla mercede soluta.
Sic amens alter, ſua quem dementia fecit
Induperatorem, Carolo (*l*) non invidet auri
Pallorem, & Chlamydem, aut alacres in bella Phalanges,
Nec famulantem Orbem, & quantum eſt, quod Caeſaris auget
Fortunam: gaudet lac.ris in veſtibus aeque,
Aut etiam plus, ut curas qui neſcit amicas
Imperii, & circum regalia Tecta volantes.
Hinc nitor in cute perpetuus, frontiſque ſerenae
Illecebrae, blanduſque oculorum languor, & udus
Ambroſia vultus, ſpirans convivia Divum:
Hinc Veneres, ultraque diem producta Juventus.
Nam quid maceret hunc, qui ſecum talia geſtat
Semina laetitiae? Nulla eſt injuria, quam non
Diluat extemplo verae mens conſcia laudis.
Obiice pauperiem: nemo eſt locupletior illo,
Qui tantum virtutis habet ſub pectore cenſum:
Invideant illi Reges, non Regibus ille.
At genus obſcurum: de mandra ad pulpita venit,
Adſumſitque Togam: natus de matre Gigantum; (*m*)

Quid

(*l*) *Carolo nimirum Sexto Romanorum Imperatori*, *cujus tempore haec ſcripta ſunt.*

(*m*) *Ac ſi diceres* filius Terrae, *id quod abjectiſſimam conditionem ſignificat.*

Quid tum? nobilitas sola est atque unica virtus.
Hinc & amicitiam, & commercia Patriciorum
Usque colit, dominis audax adcumbere mensis,
Et matronales jugulare impune Cathedras:
Quomque domi sit curta penus, cicerisque catillus
Fictilis, & rapae, gratissima Pythagoreis
Fercula, vix reparent jejuni tormina ventris;
Se gerit externe pro Lydo Rege, Midaque, (*n*)
Cujus habet tantum auriculas. Huic forte mederi
Instituas: Age: Nonne vides, mi Rulle, quod istam
Non facis ad Spartam? quod multo saepius erras,
Quam loqueris, nec scis quid distet nasus ab ore?
Quos recitas versus, nollet fecisse Puellus,
Qui tremit ad scuticam: Populus te sibilat, omnes
Traducunt, imi ac summi, juvenesque senesque.
Invidia est, inquit. Fortasse erit unus & alter
Lividus; anne omnes? quis non ignobilis autem,
Quis te aliquo ponit numero? Quis cogitat an sis
Albus an ater homo? Multis tribuuntur honores,
Non tibi: cede Deo: falsam miser exsue mentem.
Invidia est. Sed quid tandem invideant Tibi, nullus
Quem commendat honor, tenui, rerum omnium egeno,

In-

(*n*) *Notissima est fabula de Mida Rege, cui Apollo asininas auriculas indidisse dicitur.*

Inluſtres Heroum Animae, rectique tenaces,
Ventidius, Rufus, Peribonius? Et tamen illi,
Illi etiam tua concordes deliria rident.
Invidia eſt, iterum ingeminat, quae regnat, & ipſos
Tranſvertit ſaepe Heroes. Tota invidet illi
Gens hominum: Cithiſum dumtaxat & excipe Gallum:
Nempe illae pecudes, cerebri quibus uncia non eſt,
Rulli admirantur crepitus, & ſtercora lambunt.
Ulterius quoque prorupit: Flocci facio, (o) inquit;
Quì me cumque facit flocci. Num deſpicis omnes?
Deſpicio, ſi vis, & eodem ponimus illos,
Quo me illi numero, & cubito metimur eodem.
Quid facias? actum eſt: adeo latet ulcus, & alto
Corde ſedet, vincitque manus, artemque medentum.
Pharmaca nulla juvant, quamvis Epidauria; non quae
Vulnus adulantur lenti dulcedine ſucci.
Non ea, quae totos faciunt ſtridere molares
Horribili ſale, & innocuum mordere labellum.
Helleborum reſtat, ſucco ſi forte potente
Reddatur menti integritas, & priſtina virtus,
Interea totum evolvi, ni me omnia fallunt,
Neſcius arcanum, quod pridem ſcire volebam.

Ec-

(o) *Id Graeculis familiariſſimum, contemnere à quibus contemni ſe vident.*

Ecquid non cernis? Summa eſt Furere. At ſibi Rullus
Hoc habeat: non invideo: & ſi quem juvat ultro
Deſipere, & cerebrum pro dulci errore paciſci.
Hoc ego non faciam: quid Tu? Sapis, & ſapere uſque,
Credo, voles. Igitur poſthac ridebimus ambo
Unanimes (quid enim ſupereſt, medicamina quando
Omnia diſpereunt?) hilarem, & riſum dare natam
Rulli ſtultitiam. Quantum ad rem pertinet, audi
Quid demum ſtatuam. *(p)* Nova, quae crebreſcere coepit,
Semita doctrinae, ſolis eſt pervia ventis,
Quove pedem figas nihil eſt; planiſſima quamquam,
Et brevis, & lenociniis ſit conſita multis,
Hac me nemo trahet ſanum. Mendacia deme,
Non fugiam. Melior nunc de Permeſſide ſenſus,
Purius eloquium, & primis de fontibus hauſtum:
Sed nimis a vitio diſceſſum. Inrepſerat ingens
Faſtus ab Urbano *(q)*, & damnoſa licentia fandi,
Non ea quae ratio, ſed quae mens percita ferret;
Ibat & excuſſis reſonans Oratio fraenis.
Laudo, luxuries quod jam eſt compreſſa pudenter.

Conſe-

(p) *Quid demum ſentiat Poëta de litteratura, quam reformatam vocant.*

(q) *Nempe ſub initium ſaeculi ſuperioris, quo tempore regnare coepit Urbanus VIII.*

Conseditque furor. Sed ut est contermina culpae
Culpa alia, & tenui distant contraria fine;
In vitium duxit vitii fuga. Sola probatur
Jam phthisis, & macies in carmine, pauperiesque;
Optimus ille autem, quem non reprehendere possis.
Peccat idem qui nil audet, nimis alta petenti.
Est igitur quod utrinque probem reprobemque: Tumores
Nolo procellosos, & arenam radere nolo;
Illis adstipulor, medio qui tramite pergunt,
Et decus hinc, illinc animos & lumina sumunt.
Nec mihi si Petrarcha sapit, jam Zappius ivit (r)
Ad Corvos: laudo hunc, magis illum. Pluribus itur
Diversisque viis ad metam scilicet unam;
Sed bene qui currit, palmam rapit. Odi ego vanum
Tironem, sua qui vult tantum Idola Sabaco
Ture vaporari, & taxat diversa sequentes.
Suspicor & multos nigrum praefigere theta
Non temere eximiis auctoribus; & sua virtus
Forte nocet miseris. Quid in illo carmine tandem
Displicuit? Summum est, & non imitabile lippis.
Hoc dignum facit opprobriis, & stigmate saevo.
Huccine flagitii? Quis acerbae temperet irae,

Stran-

(r) *Joannes Baptista Zappius Poëta nobilissimus, qui multis ea tantum causa displicet, quod vix aliquid simile habeat Petrarchae.*

Strangulet aut medio turpissima verba palato,
Id reputans? Quanto melius, qui non cito librum
Judicat, atque aliquid semper laudare laborat,
Mitis Aristarchus! vix est de millibus unus,
Si Burri excipias, fatuique volumina Crispi,
Quem totum damnare queas. Bona plurima subsunt
Interdum, intuitu quae non deprenderis uno.
Sed neque me comitem speret (s), qui lintea ventis
Omnibus obvertit, nunc huc, nunc vividus illuc
Flectere iter, grandique vorans studia omnia voto.
Omnia quis didicit? Periturae angustia mentis,
Vitae summa brevis, jamque instans forcipe Cloto,
Moliri tam multa vetat. Jam temporis hujus
Quantula pars curis vacat? Alea, somnus, amici
Hinc multum demunt. Sperabimus inde per omnem
Ire facultatem egregie, & collecta tenere
Craniolo hoc, laetos facerent quae sparsa trecentos?
Non credam. Sed enim dum libas plurima cursim,
Undique defectis, mistisque sine ordine rerum
Fragmentis, mens obruitur, medioque fit ingens
In capite Artocreas, rudis indigestaque massa,
Quanta potest facere audacem, non hercule doctum.
Votum immane, audax, & dorso sarcina major,

Om-

(s) *Carpuntur, nec immerito, qui omnigenam scientiam affectant.*

Omnia complecti. Nimium qui guttura pandit,
Nil tenet, Aesopi quod prodidit ante Molossus.
Hinc mihi suspectus Medicus, qui carmina pangit,
Causidicusque Geometres. Tu contrahe vela,
Et multum studeas, non multis. Quis pudor, illud
Nescio honoratum constanti promere voce,
Quom sit opus? Malo hoc, quam dici *nescit*; &, omni
Dum loquor in causa, turpes audire cachinnos.
Unum age, sed totus; sed & hoc cunctanter, & illa
Orbita Te ducat, quam signavere priores.
Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor
Linquere iter notum, & compendia caeca viarum
Quaerere: Festinans ad metam serius ibis.
Primo deinde loco figas, quod nil sine magno
Vita labore dedit Mortalibus. Unicus ille (*t*),
Quem sponte implevit tacito Sapientia lapsu
Stertentem. Ad Vigiles ea nunc descendit Alumnos.
Qui tremere, & sudare queant, totosque Decembres
Abstineant vino, & longo in pallore senescant.
Quo magis attonitus tantam subcrescere in horas
Audio Doctorum segetem, citiusque sonantes
Saxorum pluvias, & Mulas parturientes
Glutirem, & quaecumque redux (*v*) ab Athlantide narrat.
Nam

(*t*) *Salomonem intellige.*

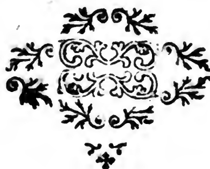
(*v*) *Qui ab Indiis ad nos revertuntur, mirabilia multa, eaque incredibilia narrare solent.*

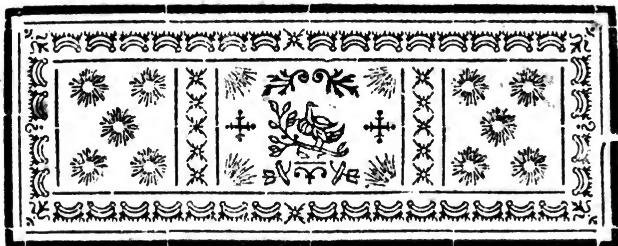
Nam modo quot numeres, queis foedum & turpe jacere
Desidia? quando gravior socordia Terris
Incubuit? quis jam majora volumina versat?
Quis vomicam ex libris duxit, putremque salivam?
Expende ætatis mores: Vix prima Juventus
Evasit ferulam, longumque valere jubetur
Cum grege Musarum jam fastiditus Apollo;
Et diversa placent (x). Tortum quatit ille flagellum
Cum sonitu, aut Frisios agitans ad fraena Jugales
Automedon novus, undantem terit axe citato
Flaminiam, auratoque urget temone Popellum.
Ille diem solidum cavea traducit in uda,
Expositum gaudens talis quassare fritillum,
Odrysios inter latices, calidumque cacavum,
Et gerras serere, absentum nec parcere famae.
Maxima pars longo misere torquetur amore,
Et dolet adsidue quod tot suspiria, quod tot
Non valeant duram placare Amaryllida luctus,
Cujus ab arbitrio vivit, moriturque. Videbis
Hunc paene exanimem surda pendere fenestra;
Illum, cui fulget modio saturata farinae
Caesaries, multo & nasos invitat amomo,

Ire

(x) *Ea commemorat, quibus maxime delectantur Romani Juvenes, praesertim ex ordine Patricio.*

Ire redire viam fublustri vespere eamdem,
Figere & obliquo crudeles lumine postes:
Omnes nil agere. Inde dies labuntur inertes;
Nec melius noctes; inolevit publica quando
Consuetudo vices invertere, luce cubare
Mollibus in stratis, luna impendente beatos
Congressus colere, & lusus producere, donec
Humida subducat tardus Sarraca Bootes.
Publica quom sint haec, tamen aurea volvitur aetas;
Quique eadem faciunt, hedera donantur amica,
Inflatisque crepant buccis, & pulpita frangunt.
Quid facit hos animos? Scio: Tres quatuorve libelli
Perlecti ructus inter post prandia cursim.
Tam parvo prostat nostris doctrina Calendis.
Sed Tu, cui laeva sub mamma nobile quiddam
Palpitat, haec vilis quam sit Sapientia sentis,
Et mecum perges alio decurrere campo.

SERMO QUINTUS.

MEns erat Arcadio (*a*) suspendere spicula trunco,
Spicula, victoremque arcum, satiataque multo
Vulnere (*b*), adhuc tepidis & tincta cruoribus arma,
Optime Salmori. Sed inermi vivere dextra
Non sinit Etrusco (*c*) veniens e littore clamor
Asperior solito: quin inde emissa sagitta,
Quamquam incerta volat, solas & verberat auras,
Intento monet esse animo, torquendaque rursum
Stringere tela jubet. Nec me discedere campo
Adspiciet quisquam, dignus modo provocet hostis,
Quemque pudor non sit facili vicisse triumpho.
En adsum: nec enim totam consumsimus iram,
Nec pharetra exhausta est; & adhuc mihi numine fervent
Corda; Lycambaei superest quoque portio fellis

In

(*a*) *Forte auctor inter Arcades Pastores adscriptus est.*

(*b*) *Graeculorum nationem ab se superioribus sermonibus profligatam intelligit.*

(*c*) *E Florentinis aliqui sermones in malam partem interpretati, fremere coeperant contra auctorem.*

In promptu. Sed quem petimus? Cesellius hercle, (*d*)
Indignum caput, aonio quod concidat ictu,
Me numquam trahet in pugnam; convicia quamvis
Multa vomat: fiet nec me feriente superbus.
Ossifrago melius baculo mansuescere posset
Scurra procax, sacris non castigandus iambis.
Scilicet ut curem hunc, qui paucula verba latine
Reddere non valuit? Quid? quod fanaticus iste
Mecum non agit? & satyras ulturus acutas,
Incursat quoscumque potest, primosque lacessit,
Ut sors obtulerit, multum & despumat in illos,
Ira amens caeca, rabidoque simillimus angui?
At miser insanis lunam latratibus urget,
Nec grandes animas, magno jam nomine tutas (*e*),
Percutiunt voces immane rudentis aselli.
Ille etiam de me praeclare sentit; amicus
Nec mihi blandiri plus posset: carmina quando
Talibus adtribuit nostra, & sibi fingit in illis

Secta-

(*d*) *Sub hoc nomine editum est carmen Italicum maxime contumeliosum, non tam contra L. Sectanum, quam contra Jesuitas.*

(*e*) *Duos praesertim Jesuitas, eosque spectatissimos, immanibus conviciis proscindit Cesellius, quod eos esse crederet sermonum auctores.*

Sectanum ignotum. Quo gratus honore vicissim
Illi ego nec famam renuo, nec fine carentem
Vitam elargiri. Madeat Cesellius ergo
Additus huc, longum & nostro cum carmine vivat:
Seraque posteritas nomen balatronis inepti
Audiat. Hoc a me miser impetraverit unum
Carmine pro tusco, caecis, si forte, probando,
Perque vias urbis, vetula nubente, canendo
Discordem ad cytharam. Sed nil jam postulet ultra,
Nec responsa petat. Sperni sua jurgia, seque
Sentiat, & doleat. Nam quid, si denique vellem
Respondere queam? quom, praeter rancida quaedam,
Spurcitias audire meras (*f*), inhonestaque cogor
Propudia, ecfrontes factura rubescere moechas;
Quaelibet & foedis stupratur pagina verbis.
His me respondere nefas; quae scilicet usus
Urbanus vetat, & pudor, & reverentia. Vos o
Linguaces servi, Lictores, Furciferique,
Cauponesque mali, Lixae, Lanii, Cerdones,
Venales Mimi, & Praedones sandapilarum,
Mulorumque duces, carrucarumque magistri,
Quique tabernarum semper de rore madetis,

Vos

(*f*) *Re vera illud Cesellii carmen plus obscenitatis habet, quam leporis.*

Vos illi, novistis enim, per mutua pro me
Ferte vicem sermone pari; dominoque priori
Hoc agite ut redeant tituli, quos perdidit omnes;
Et sua spurciloquo dicteria reddite vati.
Post haec erumpat furiosius, & sine lege
Saeviat, aut prosa aut numeris, impune licebit;
Ut multum exclamet, vocemque minaciter inflet
Faucibus ex imis, media inter verba resolvens
Municipes flatus; Faciendaque, factaque eodem
Metiri cubito certum est. Obprobria surdus
Qualiacumque feram: donec sermone latino
Exsistat quiddam meliori numine cusum.
Sin minus, immundae damnabimus omnia sellae:
Atque hunc postremo Cesellius ibit in usum.
Quanto rectius hic (*g*), latio qui scripta colore
Divulgare timet, nonum & maturat in annum?
Consilium laudo artificis. Maledicta pudenti
Ignosco miserans: iratum nec tamen odi
Hactenus. Id miror: stomachi quae causa? quid illi
Displicuit? tanti ne fuit dementia Rulli?
Dic, o quicumque es, perituri carminis auctor,
(Comis & impavidus namque insto, & utroque paratus,

Seu

(*g*) *Reliquus sermo est ad Anonymum, à quo suspicor aliquid latini scriptum fuisse, & publice recitatum contra Jesuitas, sed deinde suppressum.*

Seu certare odiis posthac, seu jungere dextram,
Quid tibi cum Rullo? quid cum bucconibus illis,
Quorum ego lustravi latebras, & facta momordi?
Te ne ego pingebam nolens (*h*)? Non, arbitror, istuc
De te ultro dices; coram & tortore negares,
Si quid habes cordis. Quorsum ergo clamor & irae?
At strident multi. Si de grege curculionum,
Vox quibus in censu est, sola & mendacia prosunt:
Hoc volui. Mensam consulto sartor amicam
Percutit, ut saliens prodat se tinnula forsex.
Sin alii: immerito flagrant, feriuntque suo se
Judicio. Esse aliquos verae virtutis alumnos (*i*),
Qui grajo de fonte bibant; qui mucida saxa
Non frustra, & senio detrita numismata versent;
Intima qui penetrent naturae arcana, Mathesi
Auspice; qui critices taeda nitantur ad astra,
Scimus: & hanc illis laurum concedimus ultro,
Gratamurque datam, & taciti veneramur adeptos.
Illis irascor, vacuo qui cortice laeti
Talia praetendunt; pluma vitulantur & alba

Inte-

(*h*) *Id nempe ille de se nimis ingenue fatebatur, quasi eadem Graeculorum descriptio non posset in alios cadere.*

(*i*) *Significat auctor, quid de bonis litteris, virisque litteratis ipse sentiat.*

Interius corvi, aut majori nomine galli (*k*)
Larvati heroës, nil verae laudis habentes.
Haec veteratorum pigmenta, hunc denique fucum
Odi ego, & insector. Nec jam lectore benigno
Est opus; est aequae mentis, minimeque supino,
Sinceris nolit qui crustam inducere. Sed ne
Sit locus errori, nostram tandem adcipe mentem.
Nam juvat ingenuos animi depromere sensus,
Et non ambigue dictis lucem addere. Posthac,
Quos designarim, indiciis cognoscere certis
Fas erit: & satyram capies interprete nullo.
 Putidius nihil est illis (*l*). Si cetera desint,
Asperiore supercilio, rugaque minaci
Adcusant sese. Sed quanta cucurbita collo
Haereat, ostendit vocalis Graeculus, & se
Prodit hians tantum. Quam multa negotia! quales
Deblaterat curas, nullis Poscentibus! *Horam*
Respirare nefas. Quid enim? *Hinc formosa puella*
Sacris induitur vittis, hinc altera nubit.
Carmen utrique paro, quid vis? debetur utrique:
Nolentem vicere preces. *Sed pressius urget,*

Quod

(*k*) *Italice* Gallinacci.

(*l*) *Jam aliqua afferuntur indicia, unde Graeculi, de quibus auctor, certo dignosci possint.*

Quod jubeor quaedam Zetetica (m) cernere curſim,
Judiciumque dare. Et nuper liber editus, a me
Cenſuram expectat. Redeuntia ſabbata poſt haec,
Et ſcribenda frequens de rebus epiſtola noſtris,
Paene adimunt animam. Quis talia ſcire laborat?
Sed fucum faciunt: ideoque alpha ardelionum
Nuſquam non recitat cunctis, atque obgerit ultro.
Quid ſi doctum aliquid mediis ſermonibus, ut fit,
Incidat? Heic partes Rhadamanthi adſumit & urnam,
Ac tripode e ſacro judex oracula rumpit.
Aſtronomus non eſt: caeli tamen impiger orbes
Adgreditur, ſoliſque vias, & cornua lunae.
Quomque parallaxin, quantum pote, dixerit, actum eſt:
Jam Siculo mundum non invidet armillatum (*n*).
Non eſt Cauſidicus, Medicorum aut unus: at illi
Languidius cauſas, morborum & nomina tractant.
Ecquid Muſicus eſt? vario de chromate velox
Dicere? Ne multis. Si duceris ore loquentis,
Quidlibet eſt: Medicus, Pictor, generoſus Equiſo,
Navita, Venator, Miles, Faber, Archimagirus.
Haec leviora tamen. Tunc prae Nili cataractis

Per-

(*m*) *Schola Zetetica divinarum atque humanarum rerum ſcientiam profitebatur, eaque creditur a Moſe inſtituta.*

(*n*) *Sphaeram armillarem ab Archimede Syracuſio inventam.*

Perſtrepit, & ſpiſſam calido jacit ore ſalivam,
Quom divina movet. Timide quae tangit Aquinas,
Et quae barbati trepidant verſare magiſtri,
Expedit ut digitos. Tanti eſt componere litem
Ac ſpuere: *Heus tu*, inquit, *labium compeſce*, *Molina* (*o*):
Gratia Lemoſio victrix actore triumphat.
Atque ea ſaepe audis, quae non deferre Minervae (*p*)
Relligio eſt. Si quis forte audeat hiscere contra,
Concinit ad lapidem, contraque tonitrua pedit.
Oſſeus ingenio, conchas atque oſtrea vincens
Duritie mentis, citius, quam dicta recantet,
Amittat corium; &, fracto quoque crure, reſiſtat
Indocilis vinci: fortaſſe & beſtia calces
Pro ſtimulo dabit. Eſt, qui ſolvit labra cachinnis,
Si quando haeret aqua; & ſimulans immane tacendi
Propoſitum, quom jam nec vox nec verba ſequuntur
Conanti, litem riſu concludit equino.
Sed liber in pluteo. Viſa ſe Graeculus eſca
Non tenet: in titulum ruit ocyus, atque voraci

Fu-

(*o*) *Ludovicus Molina*, & *Thomas de Lemos*, *duo praeſtantiſſimi Theologi*, *ac ſatis noti in celebri controverſia de auxiliis divinae Gratiae.*

(*p*) *Quae videlicet ad Tribunal S. Inquiſitionis deferenda ſunt. Convenire ſolent Cardinales Inquiſitores in aedes PP. Dominicanorum*, *quae à* Minerva *nuncupantur.*

Lumine obit totum. Sed nondum pagina versa est,
Jam crispat buccas, jam nasum ducit aduncum:
Jejunat, modo visus edax, alioque reflectit
Jam saturos oculos. Unde haec fastidia, quaeris,
Tam subita? In causa est Sadoleto serior annus (*q*),
Qui jacet ad calcem. *Meliora opsonia, sodes,*
Porrige, ait, *si me pulchre graecarier optas.*
Ut lubet: en alius codex. *Hanc tu mihi pestem?*
Tolle, *rogo*, *ex oculis*; *habeatque Salarius*, *aut qui*
E *lacera fingunt ridenda sigilla papyro.*
Cur hoc tam subito? num pridem cognitus auctor?
Nunc primum tetigit. Sed in ipsa fronte repertum
Nescio quod Jesu nomen facit esse pigendum (*r*).
Haec summa est culpae, damnari ut debeat insons,
Indicta causa. Jam quiddam exsistat ab illo
Tempore, Borbonio cessit quom Roma furenti (*s*),
Altaque sacrilegis patuerunt Templa caballis.
Quidquid id est, summum, admirabile, Caelicolarum
Symposio dignum est. Olidae mille oscula libat
Mem-

(*q*) *Causa est quod sit impressus post saeculum XVI, quo floruit Sadoletus.*

(*r*) *Græculo displicet liber eo tantum nomine, quod auctorem præferat Jesuitam.*

(*s*) *Sæculo XVI. contigit miserrima Romanæ urbis clades ac direptio, duce & auctore Borbonio.*

Membranae, rorem ex oculis demittit amicis,
Inrequietus agens nimia tentigine clunes.
Nunc age: Scriptorum mutentur nomina tantum.
Lemenis (t) si quid recitas; praemittito Bembum:
Bembi si quid habes; illum mentire priorem.
Quid fiet? Mera facta cano (v). Tolletur ad astra
Junior immodico plausu: nec tota vetustas
Proteget a sannis & amaro scommate Bembum.
Haec ego mansuete ut videam? me parcere flagris
Sorte datis? Malo gelidas sorbere cicutas,
Quam fieri stipes. Doleat, fremat, atque labellum
Dente premat, merito quisquis sub verbere livet:
Nec sileat, quantisque potest ululatibus auras
Impleat. Haud parcam. Durum est, quod vapulat, illi?
Ast aliis durum inludi. Si plangere non vult,
Idque cupit, ferulam scapulis arcere sonantem;
Quur non insanam discit compescere linguam,
Seque suam intra pelliculam tenuisse pudenter,
Consilia in melius vertens? Non omnibus omnis
Improbus est aeque invisus. Metuendus adulter
Zelotypis tantum; sed & his queis contigit uxor

Foeda

(t) *Franciscus Lemenes egregius proximae memoriae Poeta.*

(v) *Haud raro accidit, dissimulatis Scriptorum nominibus, Graeculum hallucinari turpiter, & de scriptis perperam judicare.*

Foeda parum. Locuples timet uncum furis & odit.
Prodigus heredem; natas contristat Avarus;
Solos Delator sontes: Falsarius omnes,
Cui non indignum est, bardum stolidumque putari?
Atqui hoc de nobis sentit, qui imponere certat
Graeculus, & nostra se credulitate tuetur.
At, si cui dederunt longum bona numina nasum,
Imponi sibi non vult. Artes bambalionum
Ridet, & ignavo caput ecfert nobile vulgo.
Et, cuicumque tepent generoso sanguine venae,
Devovet, & merito, hos. Tussim, laterumque dolorem,
Et cancrum, & scabiem, nodosae & vincla podagrae,
Pallentemque gonorrhoeam, tumidasque mariscas,
Herniam, & esuriem, & cimices, & carceris umbram,
Et si quid miserabilius, quis perferat aeque;
Nemo impostores. Idem calor incitat omnes,
Mens eadem: haec abolenda hominum contagia; & igni
Privandos & aqua, si fas, & lumine solis;
Rem tractandam armis, & aperto marte gerundam.
Et quamquam in mediam descendi solus arenam,
Solus & incursum glomeratae huc usque phalangis
Sustineo: mecum meditantur foedera multi
Jungere; pugnantique favent clamore secundo (x)

Inte-

(x) *Adeo secundo, ut jam quinquies diversis in locis editi sint hi sermones, & ubique divenditi magno pretio.*

Interea, & laeto nobis acroamate plaudunt.
Attamen haec tu monſtra bonus mitiſque patronus
Defendenda putas? Cave, ſis, defendere cauſam
Ne videare tuam. Sed nondum ponimus iſto
Te numero; & de te melior ſententia ſurgit.
Suſpicor invitum, & multis gannitibus actum
Adpoſuiſſe manum tabulae; factique pigere
Internis actum ſtimulis. Defendere malo,
Quam cito damnare. Et vetus eſt fortaſſe ſimultas,
Quae te praecipitem in ſaevos inmiſit iambos,
Recto poſthabito: vetus eſt injuria. Nam quur
Sectano infenſus, tantum baccharis in illos, (y)
Una quibus cura eſt Pietatis jura tueri,
Virtutiſque viam docili monſtrare Juventae:
Qui ſemper vigilant in publica commoda: qui te
Erudiere diu, & talem finxere docendo?
Quur transfers iram? Pullo Sectanus amictu
Scilicet incedit, quadramque adrodit eamdem.
Quid ſi deciperis? Quid agam, quo litore vivam,
Quae me lana tegat, num pulla, an candida, qui ſim,
Non facile invenies, (z) Cereris ſi lampade quaeras:

Quid-

(y) *Jeſuitas deſignare videtur.*

(z) *Neſcio quam verè haec dicta ſint. Quis ſit L. Sectanus,*
res

Quidquid fama canat; quidquid vulgaverit, acta
Publica quae perfert, mentiri adfueta papyrus,
Quem me cumque tamen fingas: num vertere in omnes
Unius culpam decuit? Tu bella movere
Tot Patribus fimul, & tantum irritare Senatum
Nil metuis? Toto nec corpore contremuisti,
Nec coma diriguit, nec vox tibi faucibus haesit,
Nec periere intus braccae; quom plena furoris
Carmina ructares, tot circumstantibus illic
Testibus? O miserum! fi paullo grandior esses!
Sed tua te macies a magno protegit hoste.
Agnosce hoc saltem, quod saxum immobile pulsas,
Decoquis & vocem. Quos Reges atque Tetrarchae
Consiliis adhibent, summo & dignantur honore,
Quippe movebuntur, si Rana infensa coaxet,
Vanaque limoso mittat convicia fundo.
Sed tandem, ambitio an virtus hoc suadeat illis (aa)
Consilium, miror generosa silentia, & idem
Indignor. Vellent si quando obvertere frontem,
Et contra audaces sancto se jure tueri;

Ob-

res est jam multis comperta. Illud aeque compertum, non esse ullum ex iis, quos Florentinus scriptor incessit, nihilque eum minus cogitasse, quam quemquam Florentinorum carpere.

(aa) Videtur reprehendere Jesuitas, quod tam multis libere obloquentibus numquam, aut raro, aut certe non pari libertate respondeant.

Obtrectatorum populus decresceret & frons,
Et fierent mutae, post prima pericla, cicadae.
Nunc autem cui non haec surda modestia linguam
Exacuit? cui non animos dat mortua virtus?
Quem metus instantis virgae? quem poena coërcet
Descensura? Ferit, gingivam quisquis inermem
Non habet. Excussi prohibent si rodere dentes,
Latratur. Bonus est, sola & virtute movetur
Harpocrates. Chartae volitant impune loquaces:
Rari conventus, rarae sine scommate mensae.
Quodque magis coquit, implumes, etiamque recentes
A scamno & scutica, hoc audent: qui nec tria norunt
Stesichori (bb), quibus & non tangit poenula talos.
Nulla ne projecto fraena injicienda furori?
Si cessant illi, palmae melioris amore,
Quorum res agitur: saltem intercedat amicus,
Et si quis pulchro est qui delectetur honesto,
Juris amans, rectique tenax; seque obferat ultro
Aequi adsertorem, defensoremque Tacentum.
Causa bona est; & qua possit sibi quisque placere.
Hoc ego consilio, & stimulis praestantibus actus,
Jam semel ad partes veni; turbamque repressi

Exul-

(bb) *Proverbium de vehementer indocto & imperito dici solitum. Tria Stesichori sunt, Strophe, Antistrophe, Epodus.*

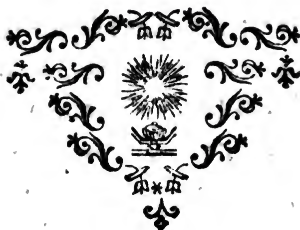
Exultantem animis, nec quid jam tale timentem;
Majoresque pati docui, & non tollere cristas.
Illa quidem spumas agit ore, & sidera pulsat
Stridore ingenti. Sed vox est ista gementum,
Haesuram perhibens alte subiisse sagittam:
Quo laetor magis, & pulchro mihi gratulor ictu.
At tandem siluisse volent: pruritus abibit
E jecore: & plagas forsan meminisse juvabit.

(cc) Venerat extremos jam tandem Hispanus ad Indos,
Orbem alium quaerens. Sed quom jam victa carinis
Cessissent maria, & palmas daret incola nudus,
Totaque victori tellus inventa pateret:
Praebebat longam, nugari certa, querelam
Bellua. Cognati nimirum gentibus illis,
Dissimilesque parum, vexabant hospitis aedes
Simioli; & densis miscebant omnia turmis,
Pejores mutilis cantoribus; (dd) & parasitis.
Quid fieret? Nugas & ludicra ferret Iberus?
Sed non ad caedem visum est saevire. Quid ergo?
Quom primum incauti redeunt, & nota revisunt
Tecta, rapit velox & inobservatus ibidem
Ignivomam cannam, vasto quae gutture nimbum

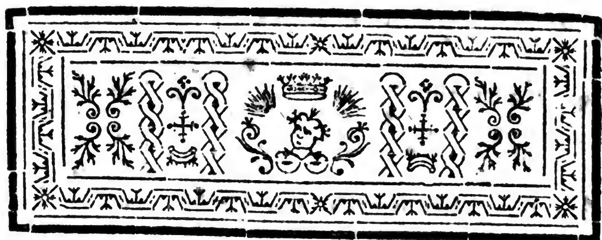
Spar-

(cc) *Fabella ex vero simili conficta ad rem praesentem.*
(dd) *Hyperbole.*

Spargere ſulphureum didicit, globuloſque minutos,
Foeta intus: laxatque rotam. Tremefacta repente
Fulmine turba levis, liquidique adſpergine plumbi
Mille locis terebrata cutim, fugit ocyor euris;
Et ſua praecipiti repetit nemora avia ſaltu,
Ales facta metu. Moeſtis cum matribus illic
Ringantur multum; properantque ſubinde rubentes
Scalpere cluniculas. Sed, ubi nil vociferando
Profeciſſe vident, facto jam fine quieſcunt
Inter ſe: & mèmores hominum commercia vitant,
Ingenium mutantque ferae, TERRORE MAGISTRO.

SERMO

SERMO SEXTUS.

Solus uti ſoleo, niſi quod me paſſibus aequis
Mille ſequebantur mea per veſtigia curae,
Ibam trans Tiberim, Roma fruiturus ab alto
Vertice Janiculi (*a*), caelumque hauſturus apertum.
Cum meus occurrit mihi Fauſtulus; & procul: Ecquid,
Si jucunda fero, laetus ſi nuncius adſum,
Non ſolves aliquid? Solvam, ni me improbe ludis
More tuo, nam quid miſero jam linquitur? Atqui
Curſor, Apollinea nuper qui venit ab aula,
Barrhaſiae tulit optatiſſima gaudia pubi,
Quae te audita juvent. Quae vero gaudia ſodes?
Fare age. Quin, ait, aſcendamus, & omnia diſces.
Dum gradimur, propere ſoleas agitabat anhelus
A tergo Eurindus (*b*), tam fertile pectus honeſti,
Quam gratum Muſis: ſubitoque ſuperveniens, ſe
Adjungit lateri. Poſt hunc Myraeus acutum

Excreat

(*a*) *Id nomen editiori colli, qui totam deſpectat urbem.*

(*b*) *Fauſtulus, Eurindus, Myraeus, tres Arcadiae Paſtores amici auctoris, ſed perinde ac ipſe auctor ſub fictis nominibus occultati.*

Excreat: admoniti subsistimus, & comes alter
Additur, exemplum linguae sine labe fluentis.
Auctus erat Capitum numerus, verum tamen una
Mens erat. Officii paucissima verba. Subimus
In sublime jugi, & circo consîdimus amplo,
Spumea (c) marmoreo ludunt ubi flumina labro,
Pensilibus deducta viis à fonte remoto.
Tum prior, arridens blande mihi, Faustulus infit.
Sectane o magno (d) non inficiande Parenti,
Macte animo: Accepta si clade, ferociter arma
Rursum, & bella parat mendax & adultera virtus;
Pars hominum melior tibi militat, & tibi multum
Debet. Ab Etrusca (e) nil jam tibi faece timendum.
Incolumem quem jura volunt, quem causa tuetur,
Protegit & quicumque oculos non perdidit ambos,
Ipsaque terribili defendit Gorgone Pallas.
Quid age: nec magni posthac suffragia Phoebi
Optabis; litem medius namque ipse diremit.

Amplius

(c) *Fons est in Janiculo summo magnifici, & praeclari operis, mira aquae copia, eaque longissimo emissario derivata.*

(d) *Id ideo dictum, quia Q. Sectani filium noster Poëta se nominat.*

(e) *Faecem Etruscam vocat paucos infimae sortis Florentinos, qui contra superiores sermones vehementius debacchati sunt.*

Amplius inſtandi ſublato jure. Itane, inquam,
Vicimus? Horrendique (*f*) rota, & grunnitibus hoſtes
Nil potuere? Nihil; nec flectunt talia Divos,
Ille refert: Verum quo res evaſerit, audi.
Stigmata quae tulerit duro Ceſellius ore,
Montanos Lituos (*g*) cum Pimplae ad flumina vexit;
Utque illo dicente, novem obriguere ſorores,
Et manibus cluſere aures, obſcoena vomentem
Indociles ferre: Hinc ſatyros clamore vocatos,
Plenum ignominiae, & multa vibice tumentem
Exegiſſe procul; Res eſt incognita nulli,
Cantaturque palam, & Thuſcis ſervatur in actis.
Si pateris, Myraeus ait, duo verba. Profundas
Nuper ad Eumenides Ceſellius ivit (*h*). Ain tu?
Sic eſt; & Medico lituos ex aſſe reliquit,
Mortis legitimae pretium. Nam livida terga,
Oſſaque contuſa, & veſtigia caetera fuſtis

Ex-

(*f*) *Solemne id Porcis irritatis, ut in orbem ſe agglomerent, & medium accipiant, quem volunt dilaniare.*

(*g*) *Obſcoeniſſimo carmini, quod contra Sermones edidit Ceſellius, hic erat praefixus titulus* I Pifferi di Montagna.

(*h*) *Nam Ceſellium acerbo ſublatum funere affirmabat auctor Menippeae, de qua infra: Idque fortaſſe, ne in illum, tanquam auctorem famoſi libelli, legibus ageretur.*

Excusare volens; dirum per corpora fluxum
Causabatur, & articulos humore dolentes
Aridus: Ast illi sua sic mendacia tandem
Permagno steterunt: fingentem talia quippe,
Incisa vena, & validi medicamine succi,
Credulus occidit Medicus, nocuitque medendo.
Ah! miseror: male salsus ad haec Eurindus, & ore
Tertius: Oh factum male, quod non exitus illum
Qui decuit, tulit, & meliori funere dignum
Carnifici eripuit Medicus! Ne talia, quaeso,
Faustulus increpitat. Qui cassum lumine vitae
Versiculatorem foedum vulgavit (*i*), inepta
Saepe & vana refert, semper contraria vero.
Quidquid id est, faciem pugnorum grandine fractam,
Tergaque verberibus saturata a monte tulisse,
Id non ambiguum est: Illum & videre carentem
Dentibus, & vitta cingentem sinciput alba
Pastores Arni. Verum, ut quemcunque dolentem
Oblectat socius, divisaque poena levatur;
Dissimulat probrum catus, atque alia omnia fingit,
Si forte inveniat fatuum, qui Numinis aulam,
Tantundem ut referat, velit accusator adire.

Cur

(*i*) *Ostendit Poëta, se nequaquam credere, quod de Cesellii morte vulgatum fuerat.*

Cur non? Se magnis auditum plausibus illic,
Se multa donatum hedera, laetisque remissum
Auguriis: nil non sperandum Judice Phoebo.
Quid moror? Artificis fraude, & sermonibus uncis
Graeculus abripitur, quo non petulantior alter,
Nomine Thymoleon. Quale hoc mi Faustule monstrum
Thymoleon? nomen terrendis matribus aptum,
Et natum lamiis sacra inter murmura dici
Horresco: Et vereor ne prima in carmine peccet
Syllaba (*k*). Quid refert? ego Thymoleonta tacebo
Propterea? Ergo Thymoleon (veniam date verbo)
Grandia facundae laturus praemia linguae,
Alta petit Pindi, glabroque a Numine poscit
Audiri. Genius, sacrae custodia Cirrhae
Cui data, Tyrrhenis de finibus irrequietum
Adventasse monet Rabulam, cui plurima contra
Sectanum. Anne iterum Cesellius? inquit Apollo:
Huc Satyri, huc adsint propere cum fustibus: Eia
Arcete hinc caput invisum. Sed Thymoleontis
Nomen ubi auditum; quod, ait, genus hoc bipedis? quo
Ore? quibus pannis? Fusco ore (*l*), & corpore sicco,

Quale

(*k*) *Prima in Thymoleon forte brevis est, sed producitur hic necessitate metri.*

(*l*) *Scires vel ex hac descriptione, non latuisse Sectano, quis*

Quale decet, quem dira fames, scabiesque, pedesque
Certatim absumunt: Laceris male fultus aluris,
Ispidus, & foetens, miseri speciem exhibet Iri:
Erecto tamen it collo: Petulantia buccis
Eminet, & rabies, & major paupere fastus.
Permitte accedat. Meliori montis in herba
Imberbis Judex aurato rite sedebat
Innixus plectro: Per eburnea colla humerosque
Purpureae ludunt vittae, crispataque leni
Caesaries Zephiro, quam roscida laurus obumbrat,
Molle fluit dorso. Succinctae hinc inde sorores
Assidunt: Cithara haec gaudet, lituo illa nitenti,
Altera arundinibus, quarum est concordia discors:
Omnes virgineum spirant & amabile quiddam,
Unde loco decus, & sancti velut aura pudoris.
Ad latera assurgens viridanti sylvula myrto
Halat odoratas animas, hederaeque sequaces
Implicitae lauris, nulla quas educat arte
Mite solum, pulchrae referunt spectacula scenae,
Qualia Telegoni colles, vel Tuscula Tempe,
Sed sincera magis, nullo violataque luxu.

Huc

quis esset verus Thymoleon. Et notabile, quod nihilominus pepercerit ejus nomini.

Huc dum Thymoleon ſubit, & ſe cominus offert,
Horrifico aſpectu viſae expalleſcere Divae,
Turbarique: Ut cum volucres videre puſillae
Bubonem informem. Trepidis conſiſtere juſſis,
Delius his illum dictis prior occupat. Heus tu,
O quicumque venis Muſarum incognite regno,
Nec mihi viſe prius (*m*), niſi forte Amphryſia quando
Paſcua ſervabam laetus de Numine Paſtor;
Tunc etenim multos hircos vidiſſe recordor:
Quem mihi Sectanum finges? quidve oggeris? ad rem
Nil equidem expecto. Nam quis niſi luſcus ab ira
Accuſet Vatem, qui non ſine Numine noſtro
Doctrinam aſſeruit veterem, fucoque carentem,
Disjecitque dolos, quos pridem invexerat ardens
Multorum ambitio, & facili ſocordia gaudens?
Num non ingenue ſcripſit, ſtudioque juvandi,
Qui Rullos ideo (*n*), Cithiſoſque effinxit, inanes,
Et ſine re voces, ne corpora viva feriret,

Et

(*m*) *Reſpexit ad notiſſimam fabulam, qua Apollo dicitur olim Admeti Regis armenta paviſſe prope Amphryſum in Theſſalia.*

(*n*) *Neminem viventium ſuo deſignavit nomine L. Sectanus. Sed ne aërem verberare videretur, Perſonas induxit commentitias, & fictas, vocibus adhibitis, ut ipſe ait, inanibus, quibus ſcilicet nullus mortalium continetur.*

Et timide morbum, falvis compefcuit aegris?
Si nihil eft quod te pungat, cur ftulte laboras?
Sin tu Rullus es, aut Cithifus: praebere monenti
Debueras aurem, & colaphos laudare falubres.
Cur defendere delictum, quam vertere mavis?
Verum age: qualiacumque feres, praeftabimus aures
Scilicet, & Phoebum non experieris iniquum.
Thymoleon contra, rugis nil territus illis,
Durius os incude gerens, folidoque adamante:
Improba Gens, inquit (*o*), Patrem quae jactat Iberum,
Et pullo ad talos circumveftitur amictu,
Improba, & eft inimica bonis, fcelerata, nocenfque,
Digna cruce, exitium terrarum, & dedecus aevi.
Odi ego portenta haec, famaque opibufque vigere,
Perque aulas graffari omnes, floremque Juventae
Legibus informare fuis late omnibus oris;
Valdius id me difcruciat, quam fafcia ruptum
Ventriculum cingens, atque inteftina coërcens.
Nulla fides illis, nulla eft reverentia legum:
Amentes, indocti omnes, fcelerumque magiftri,
Depravatores morum, ftolidique, afinique,

Furci-

(*o*) *Quae hic fubjiciuntur, petita funt ab ipfa Menippea, quod carmen totum eft contra Jefuitas. Ea porro L. Sectanus idcirco commemorat, ut appareat quam inepte refponfum fit ad ejus Sermones.*

Furciferique, ultraque hominum commercia, si fas,
Avverruncandi. Quorsum haec? secum inquit Apollo,
Attollitque simul scapulas, & contrahit ora,
Attonito similis. Nulla est tam noxia pestis.
Thymoleon pergit. Nam quod ferale sine ipsis
Flagitium? Quae seditio? quae tristia belli
Semina, non inflante tubam Tibicine nigro?
Nil mirum est igitur, si Gens abstemia tales
Summovet exilio (*p*), Odrysiis & finibus arcet,
Non secus ac porcos. Sed quae jam natio non hos
Devovet? aut quis non magis angues diligit? Ipsi
Portenta haec hominum execrantur Japones, ex quo
Sub pedibus posuere crucem, (*q*) sanctamque jubetur
Calcare effigiem veniens a Gadibus hospes.
Interpellandi locus hic fuit. O bone: quo te
Praecipitem malus ardor agit? quae somnia narras?
Quo diversus abis? Magnus te livor adurit,
Ut video: At nostrum quo tandem crimine Vatem
Accusas? Age: dic aliquid, si tanta libido,
Contra Sectanum: Namque id res postulat unum,

Unum

(*p*) *Jesuitis crimini vertit Thymoleon, quod Turcae, quod Japones illis apud se domicilium non permittant.*

(*q*) *Est in ipso limine Urbium Japonicarum effigies Christi, quam advenae Europaei pedibus proculcare jubentur.*

Unum id tempus agi. Sic Delius. At temulentus
Progrediens porro, & quo coeperat impete pergens:
Pulchre Arnaldus (*r*), ait, pulchre Paſchalius illos
Exagitant libris aeternum in nomen ituris,
Caſtigantque artes, & dignos vindice mores.
Nec finem Blatero facies? Auctoribus illis
Occidit ante diem Turnonius (*s*), impietaſque,
Atque ſuperſtitio terris inſedit Eois,
Pſittacus unde loquax, & pictae copia teſtae.
Cornicaris adhuc? Crabronum murmure victus
Maximus Albanus, (*t*) cerebroſam Pontificali
Fulmine disjecit Sectam, caeloque ferentes
Praelia Titanas fregit, civilibus unde
Turbinibus patefacta via, Irretire juventam
Qualicumque modo: Obſequiis fallacibus orbos

Prae-

(*r*) *Damnatos iſtorum libros multum laudat Thymoleon, eoſque jam aureos, jam utiliſſimos aperte vocat.*

(*s*) *Quaecumque de Cardinalis* Turnonii *obitu, de Confucio, & aliis Sinicis rebus olim contra Jeſuitas vulgata ſunt, ea* Thymoleon *ſimul congerit in cauſa Sermonum, & L. Sectani, ad quem minime pertinent.*

(*t*) *En ipſa Thymoleontis verba:* Jeſuitae in cauſa ſunt, ut *Clemens XI.* Conſtitutionem Unigenitus edat, & lacrymabiles motus in Eccleſia Gallicana excitentur. *Vide quale criminationis genus iſtud ſit.*

Praedari vetulos, tabulasque vorare supremas,
Fallere, graecari, pietatem fingere collo,
Furari, atque ipsos in foenore ponere Divos,
Hoc primum didicere Patres. Pejora volebat
Dicere, & illa pudica parum: sed talia bucco
Jussus habere sibi, & stomaco servare capaci,
Scilicet effrontem jam dudum passus, & extra
Propositum errantem, collecta turgidus ira
Non tulit ulterius maledicere Divus Apollo:
Inque pedes surgens, ut plectrum forte gerebat,
Impulit, & misero vocem interclusit hianti.
Ille quidem ocyus avertens, tergo excipit ictum,
Prosiluitque fuga: At non se tenuere Camoenae,
Quin subito arrectae crepidas jacerent fugientis
In caput, & costas, & palma utraque sonarent.
Ut si quando amens media saltare suburra (u)
Incipit, aut clunes populo monstrare coruscas,
Romani pueri longis clamoribus illum
Exagitant, thyrsique volant, & putrida mala,
Complosaeque manus fugientem, & sibila trudunt.
Vix elapsus erat, placido cum Cinthius ore
Affatur socias. Nulli est, reor, abdita vestrum
Lis nutu dirimenda meo. Fit Lucius ausi

Sa-

(u) *Vicus est urbis Romae despicatissimus.*

Sacrilegi reus, in fraudes quod ſtrinxit acutum
Auſpice me calamum, & mordaci aſperſit aceto
Quotquot inane gerunt nomen virtutis, & umbram,
Maxima quae turba eſt hodie. Parnaſſia jamque
Advenere juga Etruſco de littore bini (v)
Accuſatores. Audiſtis qualia coram
Attulerint: veſtras temeraverat ille tacendis
Propudiis aures, maledictis perculit alter,
Ambo extra rem. Loyolae generoſa propago
Peccat multa: Quid hoc Sectani ad carmina? quippe
Iſtud agit falſos cum verberat ille diſertos,
Sint ne alii ſontes, an ſint ſine crimine. Cauſae
Argumenta malae convicia: Nec melior qui
Tranſgrediens cauſam, fertur per devia. Quid jam
Tam facile, ac Aſinum quemquam indoctumque vocare,
Latronem, fatuum, ſceleroſum, & caetera? Sed cui
Inconcuſſa manet ratio, & facundia vivax,
Abſtinet his animi quae produnt ulcera laeſi,
Semper & invalidi cenſentur militis arma.
Ergo diſſidii & rixarum ſi quid ego, & vos
Poſſumus, haec eſto finis (w). Sileatur utrinque

Poſt

(v) *Ceſellius primo, & nunc iterum Thymoleon.*

(w) *Judicium Apollinis de L. Sectano, ejuſque Accuſatoribus.*

Post haec. Sit felix, & parta laude fruatur
Sectanus, spernatque hebetis deliria vulgi,
Laetus sorte sua. At foedus Cesellius, atque
Thymoleon furiosus, ab hinc ad saecula centum
Infames sunto, nullique leguntor honesto.
Conticuit Phoebus, laetae plausere sorores,
Scriptaque confestim viridi sententia libro,
Ad nemus Arcadicum celeri cursore volavit.
Faustule, credendum est, hac cognitione peracta,
Vertendam rerum faciem? Sperabimus ex hoc
Posse verecundum fieri, aut demittere posse
Thymoleonta aures, & vultum sumere victi?
Nil minus, ille refert; fortasse & nunc sibi plaudit
Improbus, aut certe plaudit Cesellius illi;
Idque satis fatuo, ut mente obduret eadem
Corneus, in faciem pedens hominumque Deumque.
Quid porro abjiciat, quem non turpissima rerum
Pauperies? (x) Natus foetas ubi villica Mater
Mulgebat vaccas, nucibus, madidoque lupino
Vomeris in spem crescebat puer. Inde revulsum
Magna parens Vatum, & studiorum sedula nutrix

Ex-

(x) *Si haec vera sunt, erravit Leo Pasculus, ubi scriptorem illum navicularii filium appellat, ac deinde militem, postremo transfugam fuisse affirmat.*

Excepit, velut ignavum Florentia Fucum
Laetas inter Apes, pulchro quae examine circum
Pervolitant flores, & mellis dona laborant.
Post ubi litterulas quotuor conamine multo
Condidicit, patrium jam dedignatus agellum,
Assumpsit pro falce togam, Paedotriba factus,
Centuriasque docet Puerorum inflectere Musam.
Inde animam servat; suspiria multa daturus,
Menstrua si cesset merces, primisque Calendis
Sportula discipuli totum non afferat assem.
Et tamen hic panem docilis mordere caninum,
Potandam praebet cui sicca cucurbita vappam,
Concilium late metuendum (y) provocat, & quod
Infensum nollet, censu qui gaudet equestri.
Filius hic terrae tam multis millibus ultro
Bella movet, demens! bilemque ciere laborat
Incassum, spernente levem Jovis alite muscam.
Quid speres post haec? Calybem mollescere cernes,
Comminui silices, annosaque robora flecti;
Non tamen hic portentifica de fronte remittet,
Integer effracto nutet si cardine Mundus.
Nescis, heu nescis, quali sit Graeculus ore.

Omnia

(y) *Jesuitas intellige, quos ille prior lacessivit scriptis maledicentissimis.*

Omnia cum pereunt illi, jam morte propinqua,
Ultima discedit petulantia: si modo probris
Momento abstineat, gelidum dic esse cadaver.
Oh utinam tales Nursina novacula tandem
Eviret, & barbam mento, lumbisque vigorem
Invideat! caderent animi, & migraret hiulco
De jecore urtica, aut ego fallor. Nullus avitae
Stultitiae saltem superesset filius haeres,
Nec patrii mores extincto Patre redirent.
Nam fluit (z) hoc vitium cum sanguine, progeniemque
Inficit, & quartos descendit ad usque nepotes.
Ille quidem sua nunc agnoscit damna, doletque
Interne, & sentit fervens sub pectore crimen:
Sed quamquam trepidus corde, & formidine multa
Lubricus, invictae profitetur marmore frontis
Grandem animum, pergitque audax, & magna minatur
Voce, supercilio. Quid vero postea? Phoebi
Jussa valent. Infame caput iam quisque cavebit
Ingenuus, veluti populo quem pustula sano
Segregat, & suspecta lues facit esse timendum,

Rum-

(z) *Plus nimio hercle verum est, aliquos pro Litteratis se gerere, non alio suo merito, quam quod ex Parentibus opinione vulgi litteratis orti sunt, & quasi jure successionis.*

Rumpeturque ira, ſimulans laeta omnia vultu.
Recte, inquam: Tamen inſontes truculenta momordit
Bellua, vexavitque odiis, & carmine diro.
Heu! piget hunc illis a me fluxiſſe laborem,
Cauſa utcumque data. Oh demens, graviore reponit
Fauſtulus eloquio. Talem moviſſe tumultum
Si tibi vertatur fraudi, culpare licebit
Suggeſtus omnes, Præconeſque inde tonantes
In vitia, & mores aevi, ſi forte homuli tres
Offendi inde velint, & conjuratio fiat.
Sed mitte hanc curam. Vilis dicteria Nattae
Magnanimos Heroas, & altae conſcia laudis
Pectora non tangunt, ſomnos faciuntve minores.
Talibus inſuerunt jam tum, cum miſſus ad Indos
Phoſphorus Indorum (*aa*). Pauci non pauca tulerunt:
Vexati crevere tamen: labor improbus illis
Nutrimenta dedit; per & adverſantia mille
Terrarumque, Erebique pericula velificati,
Ingentem implerunt fama, & virtutibus orbem.
An vero nova ſunt, & avis incognita noſtris,
Quae modo Thymoleon recoquit? Cana omnia pluſquam

Diphtera

(*aa*) *Jam inde ſcilicet a tempore* S. Franciſci Xaverii, *quem Indorum Phoſphorum merito vocat Poëta, quia primus in eas terras Fidei lumen invexit.*

Diphtera (*bb*), rancidulis & compilata libellis.
Non nocuere prius bene culta venuſtaque: Cur nunc
Plena Soloecismis (*cc*), & nullo ſcripta lepore?
Poſtremo, ut laudes, niſi ſit laudabilis auctor,
Fruge vacant; ita ſunt fatuorum tela ſine ictu,
Et nulli nocitura volant. Ego Thymoleontis,
Dum ſapiam, Satyras minus & maledicta cavebo,
Quam laudes. Aliqua à eſt laudatore ſceleſto
Suſpicio ſceleris. Similes Catilina Cethegos
Laudabat, nunquam Curios peccare timentes.
Garriat ergo licet fatuorum jure: Quis illi
Hoc jus invideat? modo foeda, & inania circum
Scommata portantem, quibus ulla eſt portio cordis,
Praetereant, ſolique velint audire Laniſtae,
Aut Lixae, aut Verpi, aut poſitis jam Mulio ciſtis.
Nec plus te moveant baulantis jurgia, quam cum
Clamitat in trivio (*dd*) querulis qui prandia vendit

Feli-

(*bb*) *Diphtera pellis fuit ejus Caprae, quae Jovem lactavit. In ea creditum eſt antiquiſſimas res fuiſſe ab eo ſcriptas, unde proverbio locus.*

(*cc*) *Re ipſa frequentes occurrunt errores in Menippea, iique admodum craſſi, quos notatos vide apud Leonem Paſculum.*

(*dd*) *Sunt Romæ qui carnes equinas cum incondito clamore circumferunt, ad alendos feles.*

Felibus, uda ferens diſſecti omenta Caballi.
His me ille erectum dictis advertere juſſit
Humida ſubluſtri manare crepuſcula caelo,
Pileolum monſtrans tacitis ſudoribus udum.
Ergo digredimur pariter, totamque remenſi
Ad pontem uſque viam, divellimur. Atque ego paulum
Progreſſus, mercedem, inquam, pro nuntio habebis
Fauſtule: Cras ad me comites ſi adduxeris iſtos,
Spumantem vobis Carracam (*ee*), & cruſtula ponam,
Et multa inter nos labro nigricante feremus.

(*ee*) *Cacavum, ex quo fit Cocolate, optimum putant, quod ex Carraca inſula devehitur.*

